

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรม
การทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

FEMALE FARMERS' PARTICIPATION IN DECISION MAKING
ON FAMILY FARMING ACTIVITIES, MUANG DISTRICT,
LAMPANG PROVINCE, THAILAND

โดย

นายมนตรี เตชะดามิ

เสนอ

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เพื่อความสำเร็จแห่งปริญญาเทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

พ.ศ. 2535

ชื่อผู้พิมพ์	
ชื่อเรื่อง	
ชื่อผู้พิมพ์	
ชื่อเรื่อง	
ชื่อผู้พิมพ์	
ชื่อเรื่อง	

(2)

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตศึกษา สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้
เทคโนโลยีการเกษตรมหานักคิด (ส่งเสริมการเกษตร)
ปริญญา

ส่งเสริมการเกษตร
สาขา

ส่งเสริมการเกษตร
ภาควิชา

เรื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

FEMALE FARMERS' PARTICIPATION IN DECISION MAKING ON FAMILY
FARMING ACTIVITIES, MUANG DISTRICT, LAMPANG PROVINCE, THAILAND

นามผู้วิจัย นายมนตรี เตชะตามี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล)

วันที่ 25 เดือน 8 พ.ศ. 2555

กรรมการ

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช)

วันที่ 30 เดือน 12 พ.ศ. 2555

กรรมการ

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนผล)

วันที่ 25 เดือน 8 พ.ศ. 2555

หัวหน้าภาควิชา

.....

(อาจารย์ปรารภนา ยศสุข)

วันที่ 25 เดือน 8 พ.ศ. 2555

บัณฑิตศึกษารับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ เทียงตรง)

ประธานคณะกรรมการบัณฑิตศึกษา

วันที่ 20 เดือน 8 พ.ศ. 2555

คำนิยม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และช่วยเหลือจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนุผล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เทพ พงษ์พานิช กรรมการที่ปรึกษาวิชาเอก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนิลา ทนุผล กรรมการที่ปรึกษาวิชาโท ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ อาจารย์สนิท สิทธิ ให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรรยา อภิชาติตระกูล ช่วยตรวจทานแก้ไขบทความภาษาอังกฤษ และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ปราณี วราสวัสดิ์ ผู้แทนบัณฑิตศึกษา ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของบิดา-มารดา ที่ให้การอุปการะอบรมสั่งสอนตลอดจนวางรากฐานการศึกษา รวมถึงพระคุณของครู-อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ขอขอบคุณเพื่อนร่วมสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ และเพื่อนทุกคนที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจ สำหรับบุคคลที่มีอาลัยมิได้คือ คุณณัฐชลิดา เตชะตามี ภรรยาของผู้วิจัย ที่มีส่วนสนับสนุนในด้านกำลังใจ และจัดพิมพ์รายงานการวิจัยเบื้องต้น

มนตรี เตชะตามี

ธันวาคม 2535

สารบัญเรื่อง

หน้า

สารบัญตาราง (6)

บทคัดย่อ (9)

บทที่ 1 บทนำ 1

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 3

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 3

ข้อจำกัดของการวิจัย 4

บทที่ 2 การตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง 5

บทบาทเกษตรกรสตรีในการทำฟาร์ม 5

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 11

การตัดสินใจในการทำฟาร์มของเกษตรกรสตรี 13

ภาคสรุป 15

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 16

สถานที่ดำเนินการวิจัย 16

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง 17

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล 18

การทดสอบเครื่องมือ 19

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ 19

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 22

การวิเคราะห์ข้อมูล 23

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 23

บทที่ 4 ผลการวิจัยและวิจารณ์	24
ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของ เกษตรกรสตรี	24
ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี ในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว	35
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการปลูกพืช	36
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์	57
ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ เกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว	72
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	75
อภิปรายผลการวิจัย	78
ข้อเสนอแนะ	80
เอกสารอ้างอิง	83
ภาคผนวก	88
ภาคผนวก ก. แบบสอบถามประกอบการวิจัย	89
ภาคผนวก ข. ประวัติผู้วิจัย	100

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูล	17
2	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะส่วนบุคคล	27
3	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะ เศรษฐกิจและสังคม	33
4	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชปลูก	37
5	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกพันธุ์พืช	38
6	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกวิธีการเตรียมดิน	39
7	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน	40
8	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืช	41
9	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช	42
10	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดการใช้ปุ๋ย	43
11	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกชนิดของปุ๋ย	44
12	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช	45
13	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกใช้ชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช	45
14	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่พืช	47
15	จำนวนและ เปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืช	47

ตาราง

หน้า

16	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืช	48
17	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช	49
18	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช	50
19	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการปลูกพืช	51
20	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช	52
21	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช	53
22	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช	54
23	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช	55
24	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช	56
25	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง	58
26	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง	58
27	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์	59
28	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์	60
29	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์	61

ตาราง

หน้า

30	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์	62
31	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์	63
32	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกชนิดอาหารใช้เลี้ยงสัตว์	64
33	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมกำหนดการใช้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์	65
34	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกชนิดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์	65
35	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาทำวัคซีนแก่สัตว์	66
36	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์	67
37	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์	68
38	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตสัตว์	69
39	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์	69
40	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์	70
41	จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์	71
42	ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูล ในกิจกรรมการ ทำฟาร์ม	74

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่อง : การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัย : นายมนตรี เดชะตัม

ชื่อปริญญา : เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)

สาขาวิชาเอก : ส่งเสริมการเกษตร

ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

(รองศาสตราจารย์ ดร.นำชัย ทนผล)

๒๖/๐๓/๒๕๖๕

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรสตรี (2) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว (3) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรสตรีในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรสตรีอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 312 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากจำนวนเกษตรกรสตรีทั้งหมด 1,413 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ซึ่งข้อมูลที่ได้นำมาถอดรหัสและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS)

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีอายุโดยเฉลี่ย 42 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาจบเกณฑ์การศึกษามัธยมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) และสมรสแล้ว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสถานการถือครองที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยเฉลี่ยครอบครัวละ 7 ไร่ และมีรายได้เฉลี่ย 30,901 บาทต่อครอบครัวต่อปีสำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลเฉลี่ยคือ 5 คน ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ทางการเกษตรโดยเฉลี่ย 17 ปี และเกือบทั้งหมดไม่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมทางการเกษตรและเคหกิจเกษตร แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ในการฝึกอบรมทางการเกษตรและเคหกิจเกษตรนั้นพบว่าเคยฝึกอบรมเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ยังระบุว่าไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้นพบว่ามีการติดต่อโดยเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวพบว่า ในกิจกรรมด้านการปลูกพืช ส่วนใหญ่ผู้ให้ข้อมูลกับสามีตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชที่ปลูก, การเลือกพันธุ์พืช, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน, การเลือกวิธีการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช, การกำหนดการใช้ปุ๋ย, การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช, การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช, การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช, การกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช, การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตจากพืช, การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช และการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินงานด้านการปลูกพืช สำหรับกิจกรรมที่สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น ได้แก่ การเลือกวิธีการเตรียมดิน, การเลือกชนิดของปุ๋ย, การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช, การเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช, การกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่พืชที่ปลูก และการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืชที่ปลูก ส่วน กิจกรรมการเลือกช่องทางชาวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืชนั้น ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

นอกจากนี้ในกิจกรรมทางด้านการเลี้ยงสัตว์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมต่าง ๆ คือ การเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง, การเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเลี้ยงสัตว์ และการเลือกชนิดอาหารใช้เลี้ยงสัตว์ ส่วนกิจกรรมที่สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น ได้แก่ การกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์, การเลือกรูปแบบเรือนโรง, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยง

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว สำหรับผู้ที่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวนั้น ระบุว่ามีปัญหาด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของภรรยาต่อสามี โดยภรรยาต้องเป็นผู้ตาม สามีเป็นผู้นำตลอด, ปัญหาสามีไม่ยอมรับบทบาทของเกษตรกรสตรีในบางกิจกรรม และปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีที่ควรจะได้รับ การส่งเสริมสนับสนุนความรู้ด้านการเกษตรให้ทัดเทียมเกษตรกรชาย

ABSTRACT

Title : Female Farmers' Participation in Decision Making
on Family Farming Activities, Muang District,
Lampang Province, Thailand

By : Mr. Montri Techatami

Degree : Master of Agricultural Technology (Agricultural
Extension)

Major Field : Agricultural Extension

Chairman, Thesis Advisory Board :

Numchai Thanupon
(Dr. Numchai Thanupon)

Associate Professor

Dec, 27, 1992
.....

The objectives of this research were to investigate (1) personal, social, and economic backgrounds of female farmers; (2) their participation in making decisions on family farming activities; and (3) their problems and obstacles in making decisions. The respondents were 312 samples of female farmers in Muang District, Lampang province, selected by simple random sampling from 1,413 families. The data were collected by means of questionnaires, decoded and analyzed by using computer, SPSS program.

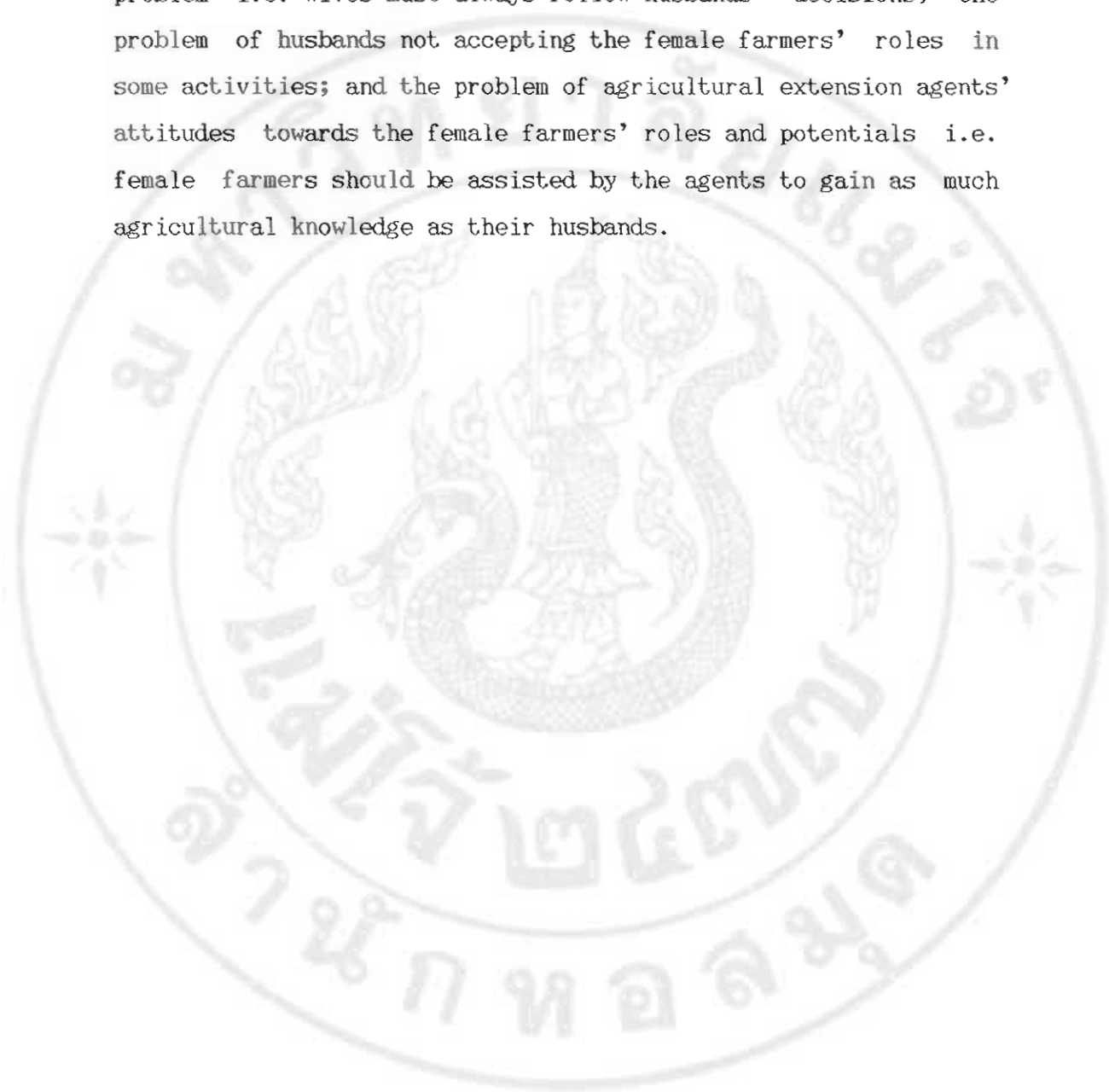
The findings revealed the the respondents had an average age of 42 years. Most of them were married and had completed Grade 4 of primary education. They had an average agricultural land area of 7 rai per family, an average annual family income of 30,901 baht, and family members averaged 5 persons. The respondents had an average farming experience of 17 years. Almost all of the respondents had no training experience in agriculture and home economics. For those who had, their average attendance at training was 2 times per year. Most of

them did not have any contact with agricultural extension agents; for these who did, the average contact was 3 times per year.

Participation in decision making : most of the respondents and spouses made decisions together in the following activities of crop growing : selection of types of crop to be grown; selection of crop varieties; timing for soil preparation; selection of planting methods; timing for planting; determination of fertilizer application; timing for weed control; selection of weed control methods; purchase of planting materials and equipment; determination of extra labor employment; timing for harvesting crops; timing for selling produce; selection of distribution channels; and financial sources for crop growing. The respondents' spouses totally made decisions in the following activities : selection of soil preparation methods; selection of fertilizer types; determination of pesticide application; selection of pesticides; timing for supplying water to crops; and selection of water-supplying methods. The respondents themselves totally made decisions in selection of agricultural information access concerning crop growing.

Concerning animal raising , most of the respondents totally made decisions in the following activities : selection of animal types to be raised; selection of animal breeds; timing for raising animals; and selection of animal feed types. Their spouses totally made decisions in the following activities : selection of sites for building animal pens; designs for animal pens; and timing for building animal pens. For the selection of distribution channels of animal products, both the respondents and spouses participated in the decision making.

Most of the respondents did not have any problems in participation in making decisions on family farming activities. Those who did stated the following problems : local cultural problem i.e. wives must always follow husbands' decisions; the problem of husbands not accepting the female farmers' roles in some activities; and the problem of agricultural extension agents' attitudes towards the female farmers' roles and potentials i.e. female farmers should be assisted by the agents to gain as much agricultural knowledge as their husbands.

บทที่ 1

บทนำ

(INTRODUCTION)

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศประมาณ 64 เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพหลักทางการเกษตร และอาศัยอยู่ในชนบท (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2532 : 20) ซึ่งรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการเกษตร เพราะเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ เนื่องจากสาขาการเกษตรเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ดังนั้นการเกษตร จึงเปรียบเสมือนกับวิถีชีวิตและเป็นส่วนหนึ่งของประชาชนคนไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่อาศัย อยู่ในชนบท (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2530 : ไม่ระบุหน้า)

งานการเกษตรมีรูปแบบเหมือนกับงานหุ่นส่วน สมาชิกทุกคนในครอบครัวต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจนั้น ๆ เริ่มจากการวางแผนตลอดไปจนถึงการจัดจำหน่ายผลผลิต (ทำนอง สิงคาลวนิช, 2523 : 107) โดยเฉพาะสมาชิกที่เป็นเกษตรกรสตรีถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญต้องรับภาระหนักตั้งแต่งานรับผิดชอบในครอบครัว รวมถึงงานในไร่นา ซึ่งไพโรจน์ สุจินดา (2526 : 4) กล่าวว่า เกษตรกรสตรีมักจะประกอบอาชีพตามสามี มีบทบาทเคียงบ่าเคียงไหล่กับสามี หรือในบางเรื่องก็มีบทบาทเหนือกว่า เช่น การทำงานในไร่นา หลายอย่างที่เกษตรกรสตรีทำแทนสามี ไม่ว่าจะเป็นการปลูก การปักดำ หรือแม้แต่การเก็บเกี่ยว สามีก็มักจะมอบภาระให้เกษตรกรสตรีเป็นผู้ดำเนินการ ทำนองเดียวกัน พิงพิศ ดุลยพัชร (2525 : 130) ก็กล่าวว่า ในสังคมชนบทไทยเกษตรกรสตรีจะทำหน้าที่ต่าง ๆ ร่วมกับสามีในการจัดการไร่นา ทำงานหารายได้เพิ่มร่วมกับสามี แม้แต่การทำงานในบ้าน เช่น ทำครัว เลี้ยงลูกก็ร่วมกัน หรือผลัดกับสามี และไม่ได้ผูกพันอยู่แต่เฉพาะหน้าที่ในบ้านเท่านั้น แต่ยังต้องออกไปช่วยครอบครัวทำงานในไร่นา ทำงานสับเปลี่ยนกับสามี มีสิทธิและหน้าที่การงานเสมอกับสามีมานานแล้ว ในด้านการตัดสินใจ ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2526 : 59) ระบุว่าเกษตรกรสตรีมีความรอบคอบรอบตัวไม่แสดงออก มักยกย่องให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แต่แท้จริงแล้ว เกษตรกรสตรีจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับ คิริ เกิดอินทร์ (2521 : 63)

ที่กล่าวว่า เบื้องหลังการตัดสินใจจะทำอะไร หรือไม่ทำอะไรของบุรุษทั่วไปนั้นอยู่ที่สตรีทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นบุรุษในประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่ล้าหลังที่สุดก็ตาม

ความสำคัญของปัญหา (statement of the problem)

จากการประกาศปีสตรีสากล โดยองค์การสหประชาชาติ ในปี พ.ศ. 2518 และประกาศทศวรรษสตรีระหว่างปี พ.ศ. 2519 - 2528 ส่งผลให้เกิดการรณรงค์ส่งเสริมบทบาทและสถานภาพของสตรี มีการตื่นตัวยอมรับในบทบาทและศักยภาพของสตรีในฐานะผู้มีส่วนร่วมสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ประเทศไทยเริ่มขานรับความคิดในการพัฒนาบทบาทและสถานภาพของสตรี โดยบรรจุแผนพัฒนาสตรีเป็นแผนงานหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่แผนฉบับที่ 4 เป็นต้นมา และในขณะเดียวกันก็จัดทำแผนพัฒนาสตรีระยะยาวขึ้นเพื่อเป็นตัวกำกับการพัฒนาสตรี รวมทั้งกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาบทบาทและสถานภาพสตรี (กรมส่งเสริมการเกษตร, ไม่ระบุปี พ.ศ. : 3)

ในสภาพความเป็นจริงของสังคมชนบท สตรีมีบทบาทสูงทั้งในครอบครัวและสังคมโดยทั่วไป แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าสถานภาพของสตรีชนบทกลับต่ำกว่าสภาพที่คาดหวัง คือ สตรีชนบทหรือเกษตรกรสตรีไทยยังคงได้รับการยอมรับและปฏิบัติที่ด้อยกว่าบุรุษเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นได้ว่าอิทธิพลของความเชื่อ ค่านิยม และประเพณีที่ให้ความสำคัญกับบุรุษซึ่งถือเคร่งครัด อันเป็นผลจากอิทธิพลวัฒนธรรมของต่างประเทศ และส่งผลถึงความเหลื่อมล้ำระหว่างบุรุษและสตรีในการพัฒนาความสามารถของทรัพยากรแรงงานในภาคการเกษตรของไทยในปัจจุบัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, ไม่ระบุปี พ.ศ. : 2)

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติจากการสังเกตและสอบถามเกษตรกรสตรีทั่วไป โดยผู้วิจัยเอง พบว่ายังไม่มีความเด่นชัดในบทบาทเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมของการทำฟาร์ม จึงน่าจะมีการหยิบยกรมศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาบทบาทเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีอันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการในระบบการทำฟาร์มให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ เกษตรกรสตรีในกิจกรรมของระบบการทำฟาร์ม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (objectives of the study)

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของ เกษตรกรสตรี
2. เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ เกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์ม
3. เพื่อระบุถึงปัญหาและอุปสรรคของ เกษตรกรสตรีในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (expected results)

ในการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง และสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง สามารถนำข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของ เกษตรกรสตรีใช้ในการวางแผนกำหนดวิธีการส่งเสริมการเกษตรให้สอดคล้อง เหมาะสมกับสถานการณ์และ ให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น
2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ผู้บริหารสำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ เกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวใช้ในการวางแผนส่งเสริมการทำฟาร์มให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น
3. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจากสำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสำนักงานเกษตรจังหวัดลำปาง ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรสตรีสามารถนำข้อมูลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของ เกษตรกรสตรีในกิจกรรมของการทำฟาร์มใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาบทบาทของ เกษตรกรสตรีให้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น

ข้อจำกัดของการวิจัย
(limitation of the study)

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะเกษตรกรสตรี ตำบลชนม อำเภอมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 1,413 คน
2. การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี ในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวในด้านการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์
3. ข้อมูลที่นำมาเพื่อวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์โดยสอบถามจากความจำ ของเกษตรกรสตรีในเหตุการณ์และกิจกรรมในระบบการทำฟาร์ม รอบระยะเวลา 1 ปี ระหว่างเดือนมิถุนายน 2533 ถึงเดือนมิถุนายน 2534

บทที่ 2

การตรวจเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (REVIEW OF RELATED LITERATURE)

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและวรรณคดีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความกระจ่างซึ่งปัญหาและดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง โดยครอบคลุมเนื้อหาดังนี้

- บทบาทเกษตรกรสตรีในการทำฟาร์ม
 - บทบาทการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี
 - บทบาทการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสตรี
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- การตัดสินใจในการทำฟาร์มของเกษตรกรสตรี

บทบาทเกษตรกรสตรีในการทำฟาร์ม

ปัญหาใหญ่ในการพัฒนาประเทศของประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบัน K.N.Singh (1981 : 15) ใน วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ (2532 : 1) ได้ระบุว่า การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี หรือวิทยาการที่มีอยู่แล้วในประเทศให้เกิดเป็นผลผลิตและใช้เป็นเครื่องมือของการเติบโตทางเศรษฐกิจและเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับความรวดเร็วในการเคลื่อนย้ายเทคโนโลยีจากแหล่งความรู้ไปยังผู้ใช้ โดยอาศัยการสื่อสารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนความเพียรพยายามของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่จะพัฒนาให้เกษตรกรในชนบทซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศให้อยู่ดีกินดี ทั้งนี้ต้องเกี่ยวข้องกับบุคคล 3 กลุ่มด้วยกัน คือ เกษตรกร เยาวชนหรือลูกหลานเกษตรกร และเกษตรกรสตรี (บุญสม วราเอกศิริ, 2529 : 45) โดยเฉพาะเกษตรกรสตรีเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในอดีตและปัจจุบัน จากคำกล่าวที่ว่าสตรีไทย "มือก็ไถดะปากก็แกว่ง" นั้น ย่อมเป็นเครื่องยืนยันถึงการยอมรับสตรีที่มีมาในอดีตว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเคียงบ่าเคียงไหล่คู่กับชาย เป็นผู้ให้ความรักความอบอุ่นแก่ครอบครัว ช่วยให้การงานภายในบ้านดำเนินไปด้วยความราบรื่น แม้ยามศึกสงครามก็ยังคอยเป็นกำลังใจและช่วยทำศึกสงครามกู้ชาติบ้านเมือง (ทวีป อภิลิทธิ, 2524 : 17)

พินิจ ดุลยพัชร (2528 : 20) กล่าวว่าบทบาทในด้านแรงงานของ เกษตรกรชายและเกษตรกรสตรีที่มีต่อการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรนั้น ไม่สามารถแยกให้ เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจนทั้งในด้านการเตรียมดิน การปลูก การดูแลรักษา การ เก็บเกี่ยว ตลอดจนการจัดจำหน่าย ผลผลิตผลการเกษตร ในแผนพัฒนาสตรีระยะยาว (2525 - 2544) ได้แสดงข้อมูลเกี่ยวกับ บทบาทของเกษตรกรสตรี และเกษตรกรชายในด้าน การ เกษตรอย่างชัดเจนว่า "...ความแตกต่างในการทำงานของเกษตรกรชายและเกษตรกรสตรี ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีบ้างเล็กน้อย กล่าวคือ การไถนาเป็นงานชาย การดำนาเป็นงานหญิง แต่ในภาคกลางไม่ปรากฏความแตกต่างหรืออีกนัยหนึ่งว่า เกษตรกรสตรี มีบทบาทในด้านการเกษตร เคียงบ่าเคียงไหล่กับเกษตรกรชาย..." นอกจากนี้ เกษตรกรสตรี ยังเข้าร่วมทำกิจกรรมในแผนงานต่าง ๆ สูงถึง 90 หรือ 100 เปอร์เซ็นต์ แผนวิทยาการ หลังเก็บเกี่ยวหรือแผนงานเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีถึง 90 เปอร์เซ็นต์ ทั้งที่โครงการเหล่านี้ เกษตรกรสตรี ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นบุคคลเป้าหมายในการรับความรู้ทั้งในภาคทฤษฎีและ การฝึกอบรม ซึ่งกล่าวได้ว่านอกเหนือจากการใช้แรงงานแล้วตัวเกษตรกรสตรีเองยังให้ ความสนใจต่อกิจกรรมต่าง ๆ ในระดับสูงด้วย

บทบาทการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี

ผลจากการศึกษาของ พินิจ ดุลยพัชร (2528 : 20) พบว่าการตัดสินใจ เกี่ยวกับการเลือกใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ในการเกษตร การฝึกอบรมด้านการเกษตรแผนใหม่ ตลอดจนข่าวสารต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจ เกษตรกรสตรีของไทย นั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับการเกษตรของครอบครัว โดยเฉพาะในเรื่องการคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ การเลือกใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช รวมถึงการจัดจำหน่ายผลผลิตผลการเกษตร และในบางครอบครัวเกษตรกรสตรียังมีบทบาท เท่า ๆ กับเกษตรกรชายในทุกส่วนของการตัดสินใจเกี่ยวกับการเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรสตรีมีความสามารถในการถ่ายทอดข่าวสารได้ดีกว่าเกษตรกรชาย

สุรพล ดำริห์กุล (2527 : 66-73) ได้ศึกษาลักษณะสังคมเศรษฐกิจกับการ ตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตรและกิจกรรมการจัดการเศรษฐกิจในครอบครัวของสตรีชนบท ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการตัดสินใจในกิจกรรมเกี่ยวกับการเกษตรนั้น เกษตรกรชาย จะมีบทบาทและอำนาจการตัดสินใจมากกว่าเกษตรกรสตรี เช่น กิจกรรมการเลือกชนิดของ พืชที่ปลูก การเลือกช่วงเวลาลงมือปลูกพืช การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่จะใช้ปลูกแต่ละครั้ง

การใช้ปุ๋ย การให้น้ำแก่พืชที่ปลูก การเลือกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช และกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิต สำหรับกิจกรรมการเลือกใช้เครื่องมือในการเพาะปลูก การเปลี่ยนวิธีการปลูกพืชจากวิธีเดิม ตลอดจนกิจกรรมการขยายพื้นที่ทำการเพาะปลูกนั้น เกษตรกรชายตัดสินใจร่วมกันกับเกษตรกรสตรี

นอกจากนี้ จากการศึกษาของ เบญจวรรณ ชินวัตร และคณะ (2530 : 74-75) ได้กล่าวถึงบทบาทการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีพบว่า ในกิจกรรมในครัวเรือน เกษตรกรสตรีมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นส่วนใหญ่ เช่น กิจกรรมการใช้จ่ายในการซื้ออาหาร เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการตัดสินใจในการบริจจาคารกุศล สำหรับ การตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตรพบว่าเกษตรกรชายจะมีบทบาทมากกว่า โดยเป็นผู้ตัดสินใจในกิจกรรมการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร การเลือกพืชที่ปลูก การตัดสินใจในการใช้ปัจจัยการผลิต เช่น การซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรการเกษตร การจ้างแรงงาน การใช้ปุ๋ย การจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการตัดสินใจในการกู้ยืมเงิน

จากการศึกษาของ มามะ ชิตตะสังคะ (2522 : 17) เรื่องการพัฒนาศรีชนบทในประเทศไทย ซึ่งพบว่าสตรีชนบทไทยและฟิลิปปินส์ในด้านการตัดสินใจและเกี่ยวกับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตร ทั้งสามีและภรรยามีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในเรื่องการเงินและการกู้ยืมเงินมาลงทุน การซื้อเครื่องมือการเกษตร การซื้อหรือเช่าที่ทำกิน ส่วนการใช้แรงงานและฝีมือ การทำไร่นาในด้านการปักดำ เก็บเกี่ยว เลี้ยงสัตว์ และขายผลผลิตในไร่นา ทั้งสามีและภรรยามีส่วนร่วมตัดสินใจเท่าเทียมกัน ปรากฏการณ์ เช่นนี้ แสดงถึงบทบาทในการเก็บรักษาเงิน และการเป็นผู้จัดการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในบ้าน ข้อปฏิบัติทางวิทยาการเกษตรกรรมนั้น

บทบาทการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสตรี

พินิจ์ ดุลยพันธ์ (2525 : 149) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของสตรีไทยในด้านการเกษตรดังนี้

1. การเพาะปลูก เกษตรกรสตรีรับหน้าที่ในการเพาะปลูก ได้แก่ หว่านกล้า ข้าว ปักดำนา ปลูกข้าวโพด ปลูกพืชผัก โดยปลูกข้าวโพดในฤดูฝน ส่วนพืชผักนั้นปลูกทั้งในฤดูฝนและฤดูแล้ง

2. ในการนำน้ำมาใช้ในการทำนาโดยการใช้น้ำจากคลองชลประทานเข้าแปลงนา สตรีร่วมกับชายเป็นผู้คอยให้น้ำต้นข้าว ส่วนการใช้น้ำในการปลูกพืชผักส่วนใหญ่เป็นหน้าที่ของสตรี สำหรับการนำน้ำมาใช้ในการปลูกพืชไร่พ่อบ้านหรือบุตรชายเป็นผู้ดำเนินการ

3. การเตรียมดินสำหรับทำนาและปลูกผัก ส่วนใหญ่เป็นงานของผู้ชาย การหว่านกล้าข้าวหรือพืชผักเป็นงานของชาย ส่วนการถอนกล้าเพื่อนำไปปักดำหรือปลูกเป็นงานที่สตรีทำเป็นส่วนมาก การปักดำสมาชิกทุกคนในครอบครัวช่วยกันทำ บางครอบครัวมีการจ้างแรงงานด้วย

4. การดูแลพืชที่ปลูก เช่น คายหญ้า หรือถอนหญ้า พรุนดิน ส่วนมากเป็นงานของสตรีโดยทั่วไป การใช้ปุ๋ย และสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูโรคพืช สตรีมีส่วนร่วมอย่างมากในการใช้ปุ๋ย และสารเคมีปราบศัตรูโรคพืชในการปลูกพืชผัก ข้าว ปลูกอ้อย เป็นต้น

5. การเก็บเกี่ยว สตรีส่วนใหญ่เป็นผู้เก็บเกี่ยวข้าว โดยช่วยเหลือและร่วมกับผู้อื่น สตรีมีส่วนช่วยในการเก็บเกี่ยวข้าวเป็นจำนวนมาก ปกติผู้ทำการเก็บเกี่ยวจะทำการมัดข้าวเช่นเดียวกัน ในการเก็บผักสตรีเป็นผู้เก็บ หรือช่วยผู้อื่นทำ สำหรับการเก็บพืชไร่ เช่น การตัดอ้อยนั้นพ่อบ้าน ลูกจ้าง และญาติพี่น้องเป็นผู้ทำ

6. ในการจำหน่ายพืชผล สตรีมีส่วนร่วมในการจำหน่าย หรือเป็นผู้จำหน่ายพืชผลที่ผลิตได้เอง ได้แก่ พืชผัก ข้าว พืชไร่ เป็นต้น

7. การมีส่วนร่วมของสตรีในการใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ในการเพาะปลูก โดยทั่วไปเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการเพาะปลูกที่สตรีใช้มากที่สุดคือ มีด ขวาน จอบ เสียม เคียวเกี่ยวข้าว เครื่องพ่นยาปราบศัตรูพืช รวมทั้งการใช้ไถ คราดสำหรับเตรียมดิน และใช้เครื่องวิดน้ำ

ในทำนองเดียวกันจากรายงานการวิจัยของ เบญจพรรณ ชินวัตร และคณะ (2530 : 78) ได้สรุปเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเกษตรของเกษตรกรสตรี ในอำเภอน้ำขุ่น จังหวัดเชียงใหม่ ว่าเกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตรด้านการเพาะปลูกมากพอ ๆ กับเกษตรกรชาย เช่น กิจกรรมการปลูกพืช กิจกรรมการเก็บเกี่ยวผลผลิตและกิจกรรมการแลกเปลี่ยนแรงงาน ยกเว้นการใช้แรงงานในการเตรียมพื้นที่เพาะปลูก เกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมน้อยกว่าเกษตรกรชาย สำหรับทางด้านการเลี้ยงสัตว์โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น โค กระบือ เกษตรกรชายมีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรสตรี แต่เกษตรกรสตรีก็จะมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากกว่าในการเลี้ยงสัตว์เล็ก เช่น เลี้ยงไก่ และเลี้ยงหมู อันเป็นกิจกรรมเสริมรายได้ให้กับครอบครัว

กรมส่งเสริมการเกษตร (ไม่ระบุปี พ.ศ. : 63-67) ได้เปรียบเทียบ บทบาทการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสตรี และเกษตรกรชายในชนบท พบว่าในกิจกรรมด้านการปลูกพืช เกษตรกรสตรีมีบทบาทและมีส่วนร่วมเป็นสัดส่วนมากกว่าเกษตรกรชาย ในขั้นตอนการปลูกถึงการเพาะกล้า, การดูแลรักษา, การถอนแยก, การปลูกซ่อม, การเก็บเกี่ยวผลผลิต, การนวดการฟัด, การเก็บรักษา ตลอดจนการจำหน่ายผลผลิตพืช สำหรับเกษตรกรชายมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรสตรีในขั้นตอนการเตรียมพื้นที่ปลูกพืช, การจัดหาพันธุ์พืช, การใส่ปุ๋ย, การให้น้ำ, การพรวนดิน และการดายหญ้า การปราบศัตรูพืช นอกจากนี้บทบาทการมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรชายมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากกว่าเกษตรกรสตรีในขั้นตอนต่าง ๆ คือ การจัดหาพันธุ์สัตว์, การคัดเลือกพันธุ์สัตว์, การซ่อมแซมเรือนโรง, การทำความสะอาดเรือนโรง, การดูแลในเรื่องอาหาร และสุขภาพสัตว์ และการจำหน่ายผลผลิตสัตว์

กองพัฒนาสตรี และเด็ก (2524 : 78-88) ระบุถึงบทบาทและการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสตรีชนบทไทยว่า มีแรงผลักดันมาจากระบบและวิธีการผลิตที่จำเป็นต้องอาศัยด้านแรงงาน และส่วนหนึ่งเป็นเพราะระบบเศรษฐกิจในชนบทไทย ซึ่งเปลี่ยนแปลงมาจากระบบเศรษฐกิจแบบพอกินพออยู่ และได้รับอิทธิพลจากการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจแบบตลาด (market economy) มากขึ้น ก่อให้เกิดความบีบคั้นผลักดันในสภาพเศรษฐกิจของครอบครัวที่จำเป็นต้องมีการดิ้นรนช่วยกันทำมาหากิน และถึงแม้ครอบครัวในชนบทไทยเหล่านั้นจะยังคงรูปแบบเศรษฐกิจแบบยังชีพพอกินพออยู่ไปแต่ละปีก็ตาม ความไม่แน่นอนเรื่องเงินฟ้าอากาศซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของระบบการผลิตทางการเกษตรก็ยังเป็นแรงผลักดันมากขึ้น ทำให้คนชนบทไม่ว่าจะเป็นเพศใดด้วยใดจำเป็นต้องดิ้นรนทำมาหากินเพื่อช่วยเหลือเจือจุนครอบครัวในวิถีทางต่าง ๆ มากขึ้น การมีส่วนร่วมของสตรีในฐานะผู้ผลิตโดยเฉพะอย่างยิ่งด้านแรงงานมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้สตรียังมีบทบาทร่วมในการประกอบกิจกรรมอื่น ๆ เป็นรายได้เสริมแก่ครอบครัวด้วย

จากการศึกษาของ อภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง อ่างโน ไพรรัตน์ เดชะรินทร์ (ไม่ระบุปี พ.ศ. : 36) พบว่าเกษตรกรสตรีส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับสามีในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ เกี่ยวกับงานอาชีพของพ่อบ้าน เช่น การจัดหา และการซื้อเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ การยอมรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการทำนา ทำไร่ (การใช้ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช การใช้ระบบชลประทาน การใช้พันธุ์ใหม่ ๆ) การติดต่อพ่อค้าเพื่อขายผล

ผลิตและการกำหนดราคาผลิตผล ส่วนใหญ่แม่บ้านเป็นผู้ตัดสินใจร่วมกับสามี ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2524 - 2544 ที่ระบุให้เกษตรกรสตรีมีบทบาทในการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเกษตรกรสตรีและสตรีกลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนเพื่อให้เกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน (กรมวิเทศสหการ, 2525 : 28)

จากผลการศึกษาเรื่องการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านพัฒนาการเกษตรสตรีชนบทในประเทศอัฟริกา โดย Mickel Wait (1976 : 30-52) ในวารสารแสมอวงศ์ (2528 : 26-27) พบว่า

1. สตรีชนบทในประเทศแอฟริกาปัจจุบันนี้มีบทบาทในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก
2. สตรีชนบทมีส่วนร่วมในการผลิตทางการเกษตรเท่าเทียมผู้ชาย แต่ก็มีไม่มากนักที่สตรีจะเข้าร่วมบทบาทเป็นสมาชิกในการวางแผนโครงการต่าง ๆ ที่จะนำเอาเทคนิคทางการเกษตรมาใช้ในชุมชน
3. สตรีชนบทตัดสินใจและมีส่วนร่วมในการขายสัตว์เลี้ยงมากกว่าอย่างอื่น และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้ชาย เช่น การเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตร การใช้สินเชื่อทางการเกษตร และการขายผลิตผล เป็นต้น
4. สตรีชนบทมีส่วนร่วมในโครงการช่วยเหลือตนเองและโครงการที่รัฐจัดให้ โดยช่วยจัดการและจัดหาแรงงาน และให้ความสะดวกอื่น ๆ สนับสนุนให้สามีเข้าร่วมในโครงการด้วย
5. ในการรับผิดชอบดูแลครอบครัว รวมทั้งการผลิตสินค้าหัตถกรรมยังคงเป็นหน้าที่ของสตรีอยู่อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่กล่าวมา พบว่าเกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำฟาร์มทั้งทางด้านการปลูกพืช และการเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การเลือกชนิดพืชและสัตว์ การคัดเลือกพันธุ์ การป้องกันกำจัดโรค การดูแลรักษา การจัดจำหน่ายผลิตผล การจัดหาแหล่งสินเชื่อ การจัดหาแรงงาน ตลอดจนการติดตามข่าวสารทางการเกษตรต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

คำว่า การมีส่วนร่วม (participation) มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมในการมีส่วนร่วม ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นตัวของตัวเอง (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์, 2527 : 2) อังโน บัวพันธ์ พรหมทิง และคณะ (2532 : 3) นอกจากนี้ นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183) ได้ให้ทรรศนะว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้ (contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

Rodolpho Stavenhagen ใน ปรึชญา เวสารัชช์ (2528 : 3) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในแง่ของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมว่าเป็น "กิจกรรมที่จัดขึ้น... โดยกลุ่มสังคมที่มีฐานะค่าสามารถแสดงความต้องการ หรือเสนอข้อเรียกร้อง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์บางประการทางสังคม เศรษฐกิจหรือการเมือง" บุญทัน และธเนศ (2529) ใน นำชัย และสุนิลา ทุนผล (ไม่ระบุปี พ.ศ. : 144) กล่าวว่าความร่วมมือกันคือการช่วยกันทำกิจกรรมร่วมกันอย่างพร้อมเพรียงกัน นอกจากนี้ ปรึชญา เวสารัชช์ (2528 : 5) ได้กล่าวให้นิยาม ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าเป็นการที่ประชาชนเข้าเกี่ยวข้องโดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาชุมชน

นำชัย ทุนผล (2529 : 117-118) ใน ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ (2533 : 8) ได้สรุปว่าการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการที่ประชาชนมีการร่วมมือร่วมใจในการระบุปัญหา ความต้องการ การวางแผน และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาที่ตนประสบอยู่ และร่วมมือดำเนินกิจกรรมนั้นให้บรรลุและลุล่วงไปเพื่อผลประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นการมีส่วนร่วมยังจะช่วยสร้างความรู้สึกรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของให้เกิดขึ้นกับประชาชน ทำให้เกิดการดำเนินโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้ดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางได้

Cohen และ Uphoff ได้เสนอใน ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 13) ว่า การมีส่วนร่วมอาจแบ่งได้ 3 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมโดยอาสาสมัคร โดยได้รับรางวัลตอบแทนและโดยถูกบังคับ ในลักษณะเดียวกับข้อเสนอของผู้เชี่ยวชาญในการประชุม ฌองส์ การสหประชาชาติ เมื่อ พ.ศ. 2521 ใน ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 13) กล่าวไว้ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ แบ่งประเภทการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมนี้ริเริ่มขึ้นได้อย่างไร และเสนอว่ามี 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมซึ่งเกิดขึ้นเอง โดยมิได้มีการแทรกแซง (spontaneous) เป็นลักษณะการร่วมซึ่งผู้ร่วมเต็มใจเกิดจากระดับฐานล่าง มิได้มีการสนับสนุนจากภายนอก
2. การมีส่วนร่วมโดยการชักจูง (induced) โดยมีการสนับสนุนให้อำนาจและเห็นชอบเป็นทางการ
3. การมีส่วนร่วมโดยถูกบังคับ (coerced) มีลักษณะบังคับขู่เข็ญให้เข้าร่วม

ถึงแม้การมีส่วนร่วมอาจเกิดขึ้นได้ 3 ลักษณะ แต่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าในระยะยาวนั้น การมีส่วนร่วมโดยบังคับและขาดการสนับสนุนจากประชาชนจะก่อผลเชิงลบและบั่นทอนความสนใจของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา (ปรัชญา เวสารัชช์, 2528 : 14)

พินิจ ลาภชนานนท์ (2529 : 22) ใน นำชัย ทุนผล (2532 : 5) ได้ระบุถึงกระบวนการมีส่วนร่วมว่ามีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและสาเหตุของประชาชน เนื่องจากเหตุผลพื้นฐานคือประชาชนเป็นผู้ประสบปัญหาอยู่รู้ปัญหาของตนเองได้ดีที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาคือการเลือกกลยุทธ์การพัฒนาควรเป็นประชาชนในชุมชน เพื่อจะสามารถกำหนดกลยุทธ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลเพื่อค้นหาข้อดี และข้อบกพร่องเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาพบว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องกันของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเข้ามาเกี่ยวข้องกันของบุคคลเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการ

จนสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่ม และทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการซึ่งมีขั้นตอนคือ การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ฯลฯ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งขั้นตอนในกระบวนการมีส่วนร่วมนั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทั้งนี้การตัดสินใจเป็นการระบุปัญหา พิจารณาเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีอยู่หลายทางแล้วรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ พิจารณาถึงผลดีผลเสียจากการเลือกวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ แล้วนำข้อตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ

ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องกับของบุคคลเพื่อระบุปัญหา พิจารณาหาทางเลือกในการแก้ปัญหา เพื่อนำทางเลือกนั้นใช้ในการแก้ปัญหาคำดำเนินงานให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

การตัดสินใจในการทำฟาร์มของเกษตรกรสตรี

ลัมฤทธิ เทียนคำ (2526 : 70) ได้ให้ความหมายการตัดสินใจ หมายถึง วิธีการที่จะลดจำนวนทางเลือกหลาย ๆ อย่าง ให้เหลือน้อย หรือเหลือเพียงอย่างเดียว เพื่อนำการตัดสินใจหรือทางเลือกนั้น ไปปฏิบัติให้เกิดผล ทำนองเดียวกัน นรฤณี ประเสริฐวงศ์ (2526 : 96) กล่าวถึงการตัดสินใจทางการบริหารว่า...การตัดสินใจนั้นมักจะเกี่ยวกับทางเลือก ซึ่งมีตั้งแต่ 2 ทาง หรือมากกว่า 2 ทางขึ้นไป เพราะถ้ามีทางเดียวก็ไม่จำเป็นต้องตัดสินใจ ความสามารถในการตัดสินใจขึ้นอยู่กับขอบเขตของความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ของผู้ตัดสินใจ เพราะถ้าไม่มีความรู้ความเข้าใจ เขาก็จะไม่สนใจต่อทางเลือกนั้นเลย การตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการคัดเลือกทางเลือกอย่างมีเหตุผล อันหมายถึง การแก้ปัญหา ฉะนั้นจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายไว้ให้แน่นอน และผู้จะทำการตัดสินใจจะต้องเข้าใจเป้าหมายและรู้แนวทางที่จะบรรลุเป้าหมายภายใต้สภาวะแวดล้อมนั้น ๆ ด้วย ทั้งจะต้องเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์และประเมินค่าของทางเลือกซึ่งจะทำให้บรรลุเป้าหมายได้ดีที่สุดด้วย...

การตัดสินใจ เป็นเรื่องของการใช้ความรู้ปัญหา การออกแบบและการคัดเลือกต่าง ๆ ซึ่ง ลัมฤทธิ เทียนคำ (2526 : 70) กล่าวไว้ดังนี้คือ

1. กิจกรรมด้านหาความรู้ (intelligence activity) เป็นการพยายามหาความรู้ รวบรวมข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับธุรกิจฟาร์มและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจ

2. เป็นกิจกรรมการออกแบบ (design activity) หมายความว่า การพัฒนาวิเคราะห์ประมวลผล และอนุมานข้อมูลเพื่อเป็นข้อมูลเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการกำหนดทางเลือก ข้อดีข้อเสีย ข้อพึงระวังเมื่อจะไปปฏิบัติ

3. เป็นกิจกรรมคัดเลือก (choice activity) เป็นการกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เพื่อนำไปปฏิบัติจริง

พรณี ประเสริฐวงศ์ (2525 : 107-108) ได้จำแนกลำดับขั้นตอนการตัดสินใจไว้ดังนี้คือ

1. การกำหนดตัวปัญหา และทำการวิเคราะห์ปัญหานั้น ๆ (recognition and analysis of the problem)

2. พิจารณาเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่มีอยู่หลาย ๆ ทาง (determination of tentative solutions)

3. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ ที่คัดเลือกไว้ (collection and analysis of information)

4. พิจารณาผลดีผลเสียที่จะเกิดจากการเลือกวิธีแก้ปัญหานั้น ๆ (decision concerning the correct solutions)

5. นำข้อตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ (implementation of the decision)

จากการตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสตรีในการประกอบอาชีพการเกษตรนั้น สามารถสรุปได้ว่าการตัดสินใจในกิจกรรมของการทำฟาร์มของเกษตรกรสตรี มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำฟาร์ม การตัดสินใจเป็นการระบุปัญหาและพิจารณาเลือกแนวทางแก้ปัญหาอันเนื่องมาจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำฟาร์มเพื่อให้การดำเนินในกิจกรรมนั้นประสบกับผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากนั้นก็รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกที่คัดเลือกไว้ และนำมาพิจารณาถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ และนำข้อตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติโดยเกษตรกรสตรีจะตัดสินใจร่วมกับสามีหรือสมาชิกในครอบครัว

ภาคสรุป (Overview)

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมของการทำฟาร์ม นับว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมภายในระบบการทำฟาร์มเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมคือการเข้ามาเกี่ยวข้องกันทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องกันดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้บุคคลกระทำการจนบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้นประกอบด้วยการมีส่วนร่วมในการระบุมูลฐาน การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ซึ่งการเข้ามาเกี่ยวข้องกันในลักษณะของกลุ่มดังกล่าวย่อมเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ทั้งนี้การตัดสินใจเป็นการเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา ซึ่งอาจจะมีมากกว่าหนึ่งทางเลือกให้เหลือเพียงทางเลือกเดียว ซึ่งกระบวนการตัดสินใจเริ่มตั้งแต่การระบุหรือกำหนดปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วพิจารณาเลือกแนวทางแก้ปัญหาที่มีอยู่หลายทาง โดยรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือกต่าง ๆ ที่คัดเลือก จากนั้นก็พิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดจากการเลือกวิธีการแก้ปัญหานั้น ๆ และนำข้อตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันเริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมมือเกี่ยวข้องกันในการระบุมูลฐาน พิจารณาหาทางเลือกและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา จนกระทั่งนำข้อตัดสินใจนั้นไปปฏิบัติ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมของการทำฟาร์ม จึงเป็นการเข้ามาเกี่ยวข้องหรือร่วมมือกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ได้แก่เกษตรกรสตรีกับสามี เพื่อศึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรมของการทำฟาร์ม จากนั้นจึงพิจารณาหาทางเลือกตลอดจนเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดในการแก้ปัญหานั้น ๆ ตามเป้าหมายที่วางไว้

จากการตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า เกษตรกรสตรีเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ทั้งกิจกรรมด้านการปลูกพืชและกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ในรายละเอียดด้านการเลือกชนิดพืชที่ปลูกและการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง การคัดเลือกพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ การเตรียมดินปลูกพืช วิธีการปลูกพืช การใช้ปุ๋ย การป้องกันโรคพืชและโรคสัตว์ การดูแลรักษาพืชและสัตว์ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ การจัดหาแรงงาน การเก็บเกี่ยวผลผลิต การจัดหาแหล่งสินเชื่อการเกษตร การจำหน่ายผลิตผลจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ ตลอดจนการติดตามข่าวสารทางการเกษตร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

(RESEARCH METHODOLOGY)

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจการการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้กำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

สถานที่ดำเนินการวิจัย

(locale of the study)

สถานที่ดำเนินการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจการการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จัดเก็บข้อมูลจากเกษตรกรสตรีในตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้วยเหตุผลในการเลือกสถานที่ดำเนินการวิจัยครั้งนี้หลายประการคือ

1. จังหวัดลำปาง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร โดยได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมการเกษตร และหน่วยงานอื่นที่สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาอาชีพการเกษตรของประชากรจังหวัดลำปาง และมีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติอีกแนวทางหนึ่ง
2. ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ถือได้ว่าเป็นตำบลตัวอย่างของกรมส่งเสริมการเกษตร ในการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมในระบบการทำฟาร์ม ทั้งนี้ก็จะได้ได้รับความสนใจจากเกษตรกรที่อยู่นอกพื้นที่เดินทางมาศึกษาดูงานอยู่เสมอ
3. ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ และเหมาะสมต่อการทำฟาร์มของเกษตรกร จึงเป็นจุดที่น่าสนใจอย่างยิ่งในการศึกษาเพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินกิจกรรมในระบบการทำฟาร์มของเกษตรกร

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง
(the population and sampling procedures)

ผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรสตรีในตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,413 คน จาก 12 หมู่บ้าน (ข้อมูลสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พ.ศ. 2535) ดังรายละเอียดจากตาราง

ตาราง 1 จำนวนประชากรเกษตรกรสตรี ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร/คน
1. บ้านกาดเมฆ	80
2. บ้านป่าแลว	80
3. บ้านกลางทุ่ง	50
4. บ้านร้อง	70
5. บ้านศรีหมวดเกล้า	428
6. บ้านหนองยาง	184
7. บ้านลำปางกลาง	60
8. บ้านฟ่อน	84
9. บ้านศาลาดอน	106
10. บ้านหนองเจริญ	64
11. บ้านชมพู	110
12. บ้านหนองหัวงอก	97
รวม	1,413

เนื่องจากจำนวนประชากรผู้ให้ข้อมูลในครั้งนี้มีจำนวนมาก ผู้วิจัยไม่สามารถรวบรวมข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ด้วยระยะเวลาอันจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด 1,413 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) ทั้งนี้เนื่องจากประชากรมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และเป็น

การศึกษาประชากรกลุ่มเดียว (นำชัย ทนุผล, 2529 : 46) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มดังนี้

1. กำหนดขอบเขตประชากร (sampling frame) โดยรวบรวมรายชื่อเกษตรกรสตรีภายในตำบลชมพู จำนวนทั้งสิ้น 1,413 ครอบครัว
2. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคิดคำนวณจากสูตรของ Yamane (1973 : 725) อ้างใน บุญธรรม กิจปรีตาภิสิทธิ์ (2531 : 51) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ N = ขนาดของประชากร
 n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่าในสูตร โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับร้อยละ 5 (0.05) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 312 คน

3. สุ่มตัวอย่างตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตร จำนวน 312 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล (the research instrument)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามซึ่งมีลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (open – ended question) และแบบปลายปิด (close ended question) มีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรสตรี ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนสมาชิกในครอบครัว สถานภาพการสมรส สถานภาพการถือครองที่ดิน ประสบการณ์การฝึกอบรม ความถี่ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับเนื้อหาและอุปสรรคของเกษตรกรสตรีในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

การทดสอบเครื่องมือ (pre-testing of the instrument)

ในการทดสอบเครื่องมือเพื่อหาความตรง (validity) โดยการหาความตรงของเนื้อหา (content validity) ตามวิธีที่พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2531 : 123) แนะนำไว้โดยนำเครื่องมือไปให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้รอบรู้เฉพาะเรื่อง (subject matter specialists) ตรวจสอบ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการที่ปรึกษาตรวจสอบว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่ต้องการศึกษาหรือไม่ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำในส่วนที่บกพร่อง

หลังจากนั้น นำเครื่องมือไปทดสอบหาความเป็นปรนัย (objectivity) เพราะถ้าเครื่องมือมีความเป็นปรนัยแล้วจะทำให้เครื่องมือเกิดความตรง และความเที่ยง สูงด้วย การตรวจสอบความเป็นปรนัยของเครื่องมือเป็นการตรวจสอบความแจ่มชัดของภาษาที่ใช้ถาม รวมทั้งภาษาเหมาะสมกับระดับความรู้และวัยของผู้ตอบหรือไม่ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 135) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บข้อมูลจากเกษตรกรสตรีที่ไม่ได้ถูกเลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาพิจารณาตรวจสอบและนำมาแก้ไขส่วนที่ยังบกพร่องให้ดีขึ้น

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ (operational definitions)

อายุ หมายถึง อายุของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงเวลานับที่ข้อมูลนับเป็นปี

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาเล่าเรียนในสถานการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสด และมูลค่าสิ่งของที่

ครอบครัวประชากรเป้าหมายได้รับการเกษตร หรือการทำงานอื่นนอกการเกษตรในรอบปี 2533/2534

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านซึ่งรวมทั้งบุตรหลาน ญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้อาศัยและลูกจ้าง

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะการถือครองที่ดินของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งอาจเป็นของตนเองทั้งหมดหรือเช่าบางส่วนและเป็นของตนเองบางส่วน

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ที่ดินทำการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งนับจำนวนเป็นไร่

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม หมายถึง จำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรมความรู้ทางด้านการเกษตร และเคนกิจเกษตรใน ปี พ.ศ. 2533/2534

กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพของเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมการปลูกพืชหรือกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรทำเป็นการค้าโดยนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การที่ ผู้ให้ข้อมูล มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือไม่เคยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร ในปี พ.ศ. 2533/2534 โดยพิจารณาเป็นจำนวนครั้ง

ประสบการณ์ทางการเกษตร หมายถึง ระยะเวลาที่ผู้ให้ข้อมูลเริ่มประกอบอาชีพการเกษตรภายในครอบครัวตนเองจนถึงปัจจุบันโดยนับเป็นปี

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการทำฟาร์ม หมายถึง การที่เกษตรกรสตรีตัดสินใจคนเดียว สามัตัดสินใจคนเดียว เกษตรกรสตรีและสามัตัดสินใจร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำฟาร์ม ดังนี้

กิจกรรมด้านการปลูกพืช

1. การเลือกชนิดพืชปลูก
2. การเลือกพันธุ์พืชปลูก
3. การเลือกวิธีการเตรียมดิน
4. การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน
5. การเลือกวิธีการปลูกพืช
6. การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช
7. การกำหนดการใช้ปุ๋ย
8. การเลือกชนิดของปุ๋ย
9. การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช
10. การเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช
11. การกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่ต้นพืช
12. การเลือกวิธีการให้น้ำแก่ต้นพืช
13. การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช
14. การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช
15. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช
16. การกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการปลูกพืช
17. การกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช
18. การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช
19. การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช
20. การเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช
21. การเลือกช่องทางข่าวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช

กิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์

1. การเลือกชนิดของสัตว์เลี้ยง
2. การเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง
3. การเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์
4. การกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์
5. การเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

6. การกำหนดระยะลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์
7. การกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์
8. การเลือกชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์
9. การกำหนดการใช้วัคซีนแก่สัตว์เลี้ยง
10. การเลือกชนิดวัคซีนสำหรับสัตว์เลี้ยง
11. การกำหนดระยะเวลาทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์เลี้ยง
12. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์
13. การจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์
14. การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์
15. การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยง
16. การเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์
17. การเลือกช่องทางข่าวสารทางด้านการเลี้ยงสัตว์

ในการวัดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจครั้งนี้ โดยให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามจากแบบสอบถามที่นำไปสัมภาษณ์ว่า ในกิจกรรมการทำฟาร์มผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยตัดสินใจคนเดียว, ตัดสินใจร่วมกับสามี หรือสามีตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้เพื่อต้องการทราบว่าผู้ให้ข้อมูลมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มอย่างไร หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์แจกแจงหาความถี่และหาค่าร้อยละ เพื่ออธิบายถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของผู้ให้ข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (data collection procedures)

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ ส่งถึงสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการอำนวยความสะดวกและนัดหมายเกษตรกรสตรีในการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่เตรียมไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล จากสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง จำนวน 3 ท่าน เพื่อช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยก่อนที่จะออกไปสัมภาษณ์ได้ชี้แจงให้ผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเข้าใจตรงกันเพื่อที่จะได้ข้อมูลตรงตามความเป็นจริง และตามที่ต้องการ

การวิเคราะห์ข้อมูล (analysis of data)

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกษตรกรสตรี หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลมาแล้ว นำมาตรวจสอบความเรียบร้อย และถอดรหัสลงเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ด้วย โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences, SPSS)

สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ (percentage) เพื่อแจกแจงความถี่ในการจัดลำดับชั้นของ ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม และแจกแจงความถี่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของผู้ให้ข้อมูล
2. ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เพื่อวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และการกระจายของลักษณะ ส่วนบุคคลทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

เวลาที่ใช้ในการวิจัย (research duration)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาดำเนินการวิจัยทั้งสิ้น 12 เดือน คือ จากเดือน พฤศจิกายน 2534 ถึงเดือนพฤศจิกายน 2535

บทที่ 4

ผลการวิจัยและวิจารณ์

(RESULTS AND DISCUSSION)

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยรวบรวมจากเกษตรกรสตรี จำนวน 312 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) จากเกษตรกรสตรีในตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ทั้งหมด 1,413 คน การนำเสนอการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมเอาผลการวิจัยและวิจารณ์เป็นส่วนเดียวกัน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยายและความเรียงเป็นตอน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคของผู้ให้ข้อมูลในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์ม

ตอนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม

ลักษณะส่วนบุคคล

อายุ

อายุ หมายถึง อายุของผู้ให้ข้อมูลตั้งแต่เกิดจนถึงเวลานับทุกข้อมูล ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่าผู้ให้ข้อมูลอายุมากที่สุดคือ 65 ปี และอายุน้อยที่สุด 21 ปี สำหรับอายุเฉลี่ยของผู้ให้ข้อมูล 42 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.88 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีอายุแตกต่างกันพอสมควร และอาจจะมีผลต่อจำนวนผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมของการทำฟาร์มในจำนวนที่แตกต่างกันตามระดับอายุ ทั้งนี้ จากผลการศึกษาของ Jerusalem (1978 : 96) ใน นำชัย ทนผล และสุนิลา ทนผล (2532 : 7) ระบุว่าอายุของประชาชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับระดับของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการ

พัฒนาชุมชนอย่างสำคัญยิ่ง และบุคคลที่มีอายุมากขึ้นจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโครงการมากกว่าบุคคลที่มีอายุน้อย และเมื่อจัดชั้นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้วพบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (48.70 เปอร์เซนต์) มีอายุอยู่ในช่วง 33 - 44 ปี ซึ่งผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงนี้เป็นช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยเข้มแข็งสร้างตัวเป็นช่วงของชีวิตการทำงานสร้างตัว เริ่มเรียนรู้ทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงาน นิสัยใจคอของผู้ร่วมงาน ตลอดจนระเบียบกฎเกณฑ์และบรรทัดฐานต่าง ๆ เป็นช่วงของการต่อสู้เพื่อให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของสังคมมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ ตามอารมณ์หรือเหตุการณ์ การตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่ใช้ดุลยพินิจจากประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา และเริ่มเข้าสู่วัยมัชฌิมวัย ซึ่งเป็นช่วงที่ได้ผ่านความเจริญเติบโตมาแล้ว เป็นช่วงของการคงที่และถดถอยทางด้านร่างกาย และมักมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านบุคลิกภาพ ส่วนทางด้านสังคมและจิตใจ มีการเปลี่ยนแปลงน้อย (สุริยา ทนุผล, 2531 : 38-39) ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุอยู่ในช่วง 33 - 44 ปี นี้จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มจะใช้ความรอบคอบอาศัยประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมา ซึ่งจะทำให้การตัดสินใจนั้นถูกต้องตามความต้องการที่แท้จริงของปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจการทำฟาร์มมากยิ่งขึ้น

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา หมายถึง จำนวนปีที่ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาเล่าเรียนในสถานการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ผลการวิจัยในตาราง 2 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (64.40 เปอร์เซนต์) ได้รับการศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมา 23.40 เปอร์เซนต์ ไม่ได้รับการศึกษาเลย และผู้ให้ข้อมูล 5.80 เปอร์เซนต์ ได้รับการศึกษาจบถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 4.50 เปอร์เซนต์นั้นไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และผู้ให้ข้อมูล 1.90 เปอร์เซนต์ จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย 4 ปี หรือจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.48 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีการศึกษาที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ผู้ให้ข้อมูลที่มีการศึกษาต่ำสุดคือ ไม่ได้เข้าเรียนเลย ส่วนผู้ที่มีการศึกษาสูงสุดคือ 13 ปี หรือจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันก็อาจมีผลทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของผู้ให้ข้อมูลแตกต่างกันไปด้วย โดยผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มมากกว่าผู้มีการศึกษาต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Pablico (1982 : 223) ใน นำชัย ทนุผล และสุริยา ทนุผล (2532 : 8) ที่ราย

งานว่าการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในชุมชน และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำเนื่องจากความต้องการแรงงานด้านการเกษตรมีมาก ประกอบกับฐานะเศรษฐกิจในครอบครัวยากจน ตลอดจนค่านิยมในการศึกษาให้สูงขึ้นน้อย ทำให้ผู้ให้ข้อมูลไม่นิยมที่จะเข้ารับการการศึกษาให้สูงขึ้นเพียงแต่เรียนให้จบเกณฑ์การศึกษามาคับ (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4) ก็พอแล้ว

สถานการณ์การสมรส

สำหรับสถานการณ์การสมรสนั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 2 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมด (93.30 เปอร์เซ็นต์) เป็นผู้ที่มีสมรสแล้ว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 6.10 เปอร์เซ็นต์ระบุว่า เป็นหม้าย และผู้ให้ข้อมูลอีก 0.60 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ายังโสดอยู่ จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีสถานภาพสมรสแล้ว ซึ่งการมีสถานภาพสมรสแล้วนั้น อาจทำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมของการทำฟาร์มของครอบครัวมากขึ้น เพราะคนที่สมรสแล้วมักมีความคิดละเอียดรอบคอบ ตรึกตรองหาเหตุผลเพื่อจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการกระทำกิจกรรมนั้น ๆ ซึ่ง จีราวรรณ พินศิริกุล (2533 : 25) ใน วีระพล ทองมา (2534 : 41) กล่าวว่า การสมรสแล้วเป็นตัวแปรที่สำคัญทำให้พฤติกรรมของบุคคลแตกต่างกันไป ในทำนองเดียวกัน วีระพล ทองมา (2534 : 41) ได้อ้างถึง ชำรง สุทธาศาสตร์ ที่ระบุว่าคนโสดกับคนที่สมรสแล้วจะมีความรู้สึกแตกต่างกัน ในจุดมุ่งหมายของชีวิต และการสมรสนี้ยังทำให้มีความนึกคิดที่สุขุมรอบคอบมีเหตุผลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ น้าชัย พงษ์ผล (2529 : 27) ยังได้ระบุว่า การสมรสแล้วทำให้ครอบครัวสมบูรณ์ซึ่งอาจมีผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดในการพัฒนาครอบครัวตนเอง

ตาราง 2 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 312)		
อายุ		
21 - 32 ปี	37	11.90
33 - 44 ปี	157	48.70
45 - 56 ปี	101	32.40
57 ปีและมากกว่า	22	7.00
$\bar{X} = 42.60$	S.D. = 8.58	R = 21 - 65
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เข้าเรียน	73	23.40
ไม่จบชั้น ป.4	14	4.50
จบชั้น ป.4	201	64.40
จบชั้น ป.6	6	1.90
จบชั้นมัธยมศึกษา และปวช.	18	5.80
$\bar{X} = 4.20$	S.D. = 1.48	R = 1 - 13
สถานภาพการสมรส		
สมรส	291	93.30
โสด	2	0.60
หม้าย	16	6.10

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

สภาพการถือครองที่ดิน

สภาพการถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะการถือครองที่ดิน ซึ่งอาจเป็นของตนเองทั้งหมด เข้าผู้เช่าทั้งหมด หรือเข้าผู้เช่าบางส่วน และเป็นของตนเองบางส่วน ซึ่ง Mosher (1966 : 165) ใน นำชัย ทนุผล (2529 : 31) กล่าวว่าสภาพการถือครองที่ดินนั้นเป็นสิ่งจูงใจในการผลิตสำหรับเกษตรกร และนับได้ว่าเป็นตัวกระตุ้นตัวหนึ่งที่มีผลให้เกษตรกรมีความต้องการพัฒนาการเกษตร ซึ่งเกษตรกรผู้มีที่ดินเป็นของตนเองนั้นมีแนวโน้มในการพัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินของตนเอง โดยมีการยอมรับและนำเอาวิธีการใหม่ ๆ ในการปรับปรุงดินและวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพมาใช้ในการปรับปรุงดินและในการผลิตภายในไร่นาของตนเอง จากผลการศึกษาในตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (41.40 เปอร์เซ็นต์) มีที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.60 เปอร์เซ็นต์ เข้าที่ดินผู้เช่าทั้งหมด และผู้ให้ข้อมูล 24.00 เปอร์เซ็นต์ เข้าที่ดินผู้เช่าเป็นบางส่วน ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีสภาพการถือครองที่ดิน เป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเป็แรงกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลมีความต้องการพัฒนาปรับปรุงกิจการฟาร์มของตนเอง โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวตนเองมากยิ่งขึ้น

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร

จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร หมายถึง จำนวนพื้นที่ดินทำการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งนับจำนวนเป็นไร่ ผลจากการวิจัยในตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (49.70 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 1 - 5 ไร่ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 37.20 เปอร์เซ็นต์ มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6 - 10 ไร่ และผู้ให้ข้อมูล 13.10 เปอร์เซ็นต์ มี ขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 11 ไร่ และมากกว่า โดยมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 7 ไร่ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 4.44 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรที่แตกต่างกันพอสมควร จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนน้อย และการมีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรจำนวนน้อยนี้ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ เกษตรกรไม่มีแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจที่จะพัฒนาปรับปรุงกิจการการทำฟาร์มของตนเอง และส่งผลถึงการเข้ามามี

ส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของผู้ให้ข้อมูลน้อยตามไปด้วย ดังนั้นการประกอบอาชีพการเกษตรจึงทำแบบพออยู่พอกิน ไม่คิดขยายกิจการให้ใหญ่โต ถือว่าเป็นเกษตรกรขนาดเล็ก (small farmer) โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่ FAO ระบุใน นำชัย พนุผล (2529 : 25) ว่าเกษตรกรขนาดเล็กเป็นเกษตรกรที่มีขนาดพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 6.25 - 12.5 ไร่ และเป็นบุคคลเป้าหมายที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องให้คำแนะนำส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับอาชีพด้านการเกษตรที่ดำเนินอยู่ ตลอดจนเป็นบุคคลเป้าหมายที่จะต้องได้รับการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการฟาร์มในครอบครัวของตนให้มากยิ่งขึ้น

กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพของเกษตรกร

กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพของเกษตรกร หมายถึง กิจกรรมทางการปลูกพืช หรือกิจกรรมทางการเลี้ยงสัตว์ที่เกษตรกรทำการเป็นการค้า โดยนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย ผลการวิจัยตามตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหม่ (30.10 เปอร์เซ็นต์) ประกอบกิจกรรมการปลูกข้าว และผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่ง (28.50 เปอร์เซ็นต์ และ 21.20 เปอร์เซ็นต์) ประกอบกิจกรรมการปลูกถั่วเหลืองและปลูกกระเทียมตามลำดับ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 12.50 เปอร์เซ็นต์เลือกปลูกมะเขือเทศและแตงโม มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อย (4.50 เปอร์เซ็นต์, 1.30 เปอร์เซ็นต์, 1.00 เปอร์เซ็นต์ และ 0.30 เปอร์เซ็นต์) ประกอบกิจกรรมการปลูกผัก, การเลี้ยงหมู, การปลูกยาสูบ, การปลูกถั่วลิสง กับการเลี้ยงไก่และการเลี้ยงเป็ด ตามลำดับ

รายได้ของครอบครัว

รายได้ของครอบครัว หมายถึง จำนวนรายได้ทั้งหมดที่เป็นเงินสด และมูลค่าสิ่งของที่ครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลได้รับจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร หรือทำงานอื่นนอกการเกษตรในช่วงปี พ.ศ. 2533/2534 ผลการวิจัยตามตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลที่มีรายได้สูงสุดคือ 128,500 บาทต่อครอบครัวต่อปี รายได้ต่ำสุดคือ 3,100 บาทต่อครอบครัวต่อปี และพบว่าผู้ให้ข้อมูลครึ่งหนึ่ง (50.00 เปอร์เซ็นต์) มีรายได้ระหว่าง 28,180 บาท และต่ำกว่าต่อครอบครัวต่อปี, ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่ง (37.20 เปอร์เซ็นต์ และ 10.60 เปอร์เซ็นต์) มีรายได้ระหว่าง 28,181 - 48,760 บาทต่อครอบครัวต่อปี และ 48,761 - 73,840 บาทต่อครอบครัวต่อปีตามลำดับ มีผู้ให้ข้อมูลจำนวนน้อย (1.60

เปอร์เซ็นต์ และ 0.60 เปอร์เซ็นต์) มีรายได้ 73,841-98,920 บาทต่อครอบครัวต่อปี และสูงกว่า 98,920 บาท ต่อครอบครัวต่อปีตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีรายได้โดยเฉลี่ยเท่ากับ 30,901 บาทต่อครอบครัวต่อปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้เฉลี่ยต่อหัวตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ไม่ระบุปีที่พิมพ์ : 26) กำหนดไว้ ถึง 71,000 บาท จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลยังมีรายได้เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำอยู่ ดังนั้นจึงเป็น สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลจะต้องพัฒนารายได้ต่อครอบครัวของตนเองให้สูงขึ้นกว่าเดิม ทั้งนี้การเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาการดำเนินงานในฟาร์มให้มีประสิทธิภาพเต็มที่และส่งผลให้มีรายได้มากขึ้น

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัว หมายถึง จำนวนคนทั้งหมดที่อาศัยอยู่ในบ้านซึ่งรวมทั้งบุตรหลานญาติพี่น้อง ตลอดจนผู้อาศัยและลูกจ้าง ผลการวิจัยจากตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินกว่าครึ่ง (55.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ระหว่าง 4 - 5 คน รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 23.70 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 6 - 7 คน และผู้ให้ข้อมูล 17.60 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีจำนวนสมาชิกในครอบครัวระหว่าง 2 - 3 คน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 2.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าจำนวนสมาชิกในครอบครัว 8 คน และมากกว่า ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ย 5 คน และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.38 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เกือบไม่แตกต่างกัน และสามารถกล่าวได้ว่าครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแบบขยายมีขนาดใหญ่ ซึ่งจากผลการศึกษาของ นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2532 : 8) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ขนาดของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาของประชาชน

ประสบการณ์ทางการเกษตร

ประสบการณ์ทางการเกษตรนับว่ามีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการฟาร์มเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ประกอบการทำฟาร์มสามารถนำประสบการณ์ทางเกษตรนั้นมาพัฒนาปรับปรุงการดำเนินกิจกรรมในฟาร์มให้ได้รับผลผลิตเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ผลจากการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (33.70 เปอร์เซ็นต์) มีประสบการณ์ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง

9 - 16 ปี รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 25.00 เปอร์เซนต์ มีประสบการณ์ 17 - 24 ปี, ผู้ให้ข้อมูล 19.90 เปอร์เซนต์มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 25 - 32 ปี, ผู้ให้ข้อมูล 17.60 เปอร์เซนต์ มีประสบการณ์อยู่ระหว่าง 1 - 8 ปี และผู้ให้ข้อมูล 3.80 เปอร์เซนต์ มีประสบการณ์มากกว่า 32 ปี ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ทางการเกษตรโดยเฉลี่ย 17 ปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.08 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ทางการเกษตรที่แตกต่างกันพอสมควร ซึ่งอาจมีผลทำให้ผู้ให้ข้อมูลเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวที่แตกต่างกัน โดยผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์ทางการเกษตรมากย่อมเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเกษตรน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นำชัย ทนุผล และ สุนิลา ทนุผล (2532 : 9) ที่ระบุว่าเกษตรกรผู้นำที่มีประสบการณ์ในการทำงานส่งเสริมร่วมกับเจ้าพนักงานการเกษตรที่ยาวนาน ย่อมจะมีส่วนให้เกษตรกรผู้นำเข้ามามีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในการทำงานส่งเสริมการเกษตรมากกว่า เกษตรกรผู้นำซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

ประสบการณ์ในการฝึกอบรม

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินกิจการการทำฟาร์ม เพราะทำให้เกิดความรู้ความสามารถนำมาใช้ในการผลิตภายในฟาร์ม ตลอดจนสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานฟาร์มได้ ผลจากการวิจัยในตาราง 3 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (91.00 เปอร์เซนต์) ระบุว่าไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการ เกษตรและเคหกิจเกษตรเลยในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2534 และผู้ให้ข้อมูล 9.00 เปอร์เซนต์ รายงานว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรสำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (92.10 เปอร์เซนต์) ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 1 - 2 ครั้ง และผู้ให้ข้อมูล 17.90 เปอร์เซนต์ ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมจำนวน 3 - 4 ครั้ง สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่มีประสบการณ์การฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรมีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรม โดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.05 ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมที่แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้กล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจการเกษตรน้อย โดยผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าในการเข้ารับการฝึก

อบรมด้านการเกษตรส่วนใหญ่สามี่จะเป็นผู้เข้ารับการฝึกอบรม สำหรับการฝึกอบรมความรู้ด้านเคหกิจการเกษตรนั้นมักจะจัดนาน ๆ ครั้งหนึ่ง บางทีระยะที่จัดฝึกอบรมตนเองก็ไม่ว่างเลยไม่ได้เข้าร่วมการฝึกอบรม ทั้งนี้การมีประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจการเกษตรที่น้อยอาจจะมีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลน้อยตามไปด้วย ทั้งนี้จากการศึกษาของ Pascual (1971 : 74) ใน นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2532 : 8) รายงานว่าเกษตรกรที่เข้าร่วมฝึกอบรมและสัมมนาทางการเกษตรและเยี่ยมชมแปลงสาธิตมีแนวโน้มในการยอมรับนวัตกรรมมากขึ้น

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การที่ผู้ให้ข้อมูลมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือไม่ในปี พ.ศ. 2533/2534 โดย พิจารณาเป็นจำนวนครั้ง จากผลการวิจัยในตาราง 3 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (76.30เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลยในช่วงปี พ.ศ.2533/2534 ส่วนผู้ให้ข้อมูล 23.70 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำหรับผู้ที่ให้ข้อมูลที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.40 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 1 - 3 ครั้ง และ ผู้ให้ข้อมูล 12.20 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าเคยติดต่อ 4 - 6 ครั้ง ส่วนผู้ให้ข้อมูล 9.40 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จำนวน 7 ครั้งและมากกว่า โดยมีจำนวนครั้งในการติดต่อเฉลี่ย 3 ครั้ง และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.91 ซึ่งแสดงว่าผู้ให้ข้อมูลที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีจำนวนครั้งในการติดต่อ แตกต่างกันน้อย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ ระบุว่าไม่เคย ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงไม่ได้รับการแนะนำความรู้ด้านการเกษตร ซึ่งอาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวน้อยลง

ตาราง 3 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 312)		
สภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตร		
ที่ดินตนเอง	129	41.40
เช่าผู้อื่นบางส่วน	75	24.00
เช่าผู้อื่นทั้งหมด	108	34.60
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
1 - 5 ไร่	155	49.70
6 - 10 ไร่	116	37.20
11 ไร่ และมากกว่า	41	13.10
$\bar{X}$ = 6.60	S.D. = 4.44	R = 1 - 30
กิจกรรมหลักในการประกอบอาชีพของเกษตรกร		
- ปลูกข้าว	94	30.10
- ปลูกถั่วเหลือง	89	28.50
- ปลูกถั่วลิสง	1	0.30
- ปลูกกระเทียม	66	21.20
- ปลูกผัก	14	4.50
- ปลูกยาสูบ	3	1.00
- ปลูกมะเขือเทศและแตงโม	39	12.50
- เลี้ยงหมู	4	1.30
- เลี้ยงไก่	1	0.30
- เลี้ยงเป็ด	1	0.30

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน) (N = 312)	เปอร์เซ็นต์
รายได้ของครอบครัว		
28,180 บาทและต่ำกว่า	156	50.00
28,181 - 48,760 บาท	116	37.20
48,761 - 73,840 บาท	33	10.60
73,841 - 98,920 บาท	5	1.60
98,921 บาท และมากกว่า	2	0.60
$\bar{X} = 30,901.30$	$S.D. = 17,612.94$	$R = 3,100 - 128,500$
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
2 - 3 คน	55	17.60
4 - 5 คน	174	55.80
6 - 7 คน	74	23.70
8 คน และมากกว่า	9	2.90
$\bar{X} = 4.70$	$S.D. = 1.38$	$R = 2 - 11$
ประสบการณ์ทางการเกษตร		
1 - 8 ปี	55	17.60
9 - 16 ปี	105	33.70
17 - 24 ปี	78	25.00
25 - 32 ปี	62	19.90
มากกว่า 32 ปี	12	3.80
$\bar{X} = 17.30$	$S.D. = 9.08$	$R = 1 - 42$
ประสบการณ์ในการฝึกอบรม		
เคย	28	9.00
ไม่เคย	284	91.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 312)		
จำนวนครั้งในการเข้ารับการฝึกอบรม (n = 28)		
1 - 2 ครั้ง	23	82.10
3 - 4 ครั้ง	5	17.90
$\bar{X} = 1.57$	S.D. = 1.05	R = 1 - 4
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร		
เคย	74	23.70
ไม่เคย	238	76.30
จำนวนครั้งในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (n = 74)		
1 - 3 ครั้ง	58	78.40
4 - 6 ครั้ง	9	12.20
7 ครั้ง และมากกว่า	7	9.40
$\bar{X} = 2.67$	S.D. = 2.91	R = 1 - 15

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเพ็ญ จังหวัดลำปาง ในช่วงปี พ.ศ. 2533/2534 โดยศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมด้านการปลูกพืช และกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์ ในการวัดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีครั้งนี้ โดยให้เกษตรกรสตรีตอบคำถามตามแบบสอบถามที่นำไปสัมภาษณ์เพื่อต้องการทราบว่าเกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวอย่างไร ในลักษณะการมีส่วนร่วมตัดสินใจผู้เดียว, ตัดสินใจร่วมกันกับสามี หรือสามีตัดสินใจผู้เดียว

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แจกแจงหาความถี่และหาค่าร้อยละในแต่ละกิจกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการปลูกพืช

การวิจัยครั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลระบุว่าปลูกพืชเพียง 311 คน จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 312 คน ดังนั้นจึงเก็บรวบรวมข้อมูลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกิจกรรมการปลูกพืชเพียง 311 คน

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชปลูก

ในการประกอบธุรกิจการทำฟาร์มปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนให้ธุรกิจการทำฟาร์มประสบกับผลสำเร็จคือ การเลือกชนิดของพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับสภาพทางภูมิอากาศและสภาพของดิน ตลอดจนความต้องการของตลาด การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชปลูกของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (55.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองและสามีร่วมกันตัดสินใจ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 25.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 19.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากเป็นผู้ตัดสินใจร่วมกับสามีในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชที่ปลูกนั้น เนื่องจากสามีเชื่อว่าผู้ให้ข้อมูลเป็นคนมีความละเอียดรอบคอบ ตลอดจนเป็นแรงงานสำคัญในครอบครัวที่ช่วยงานในฟาร์ม ดังนั้นสามีจึงปรึกษาผู้ให้ข้อมูลก่อนแล้วจึงตัดสินใจร่วมกันในการเลือกชนิดพืชที่ปลูก

ตาราง 4 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกพันธุ์พืชปลูก

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	61	19.60
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	172	55.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	78	25.10

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกพันธุ์พืชปลูก

ในการปรับปรุงคุณภาพของผลผลิตภายในฟาร์มให้มีคุณภาพและปริมาณสูงขึ้น การเลือกใช้พันธุ์พืชพันธุ์ดีนำมาปลูกก็เป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ผู้ประกอบการทำฟาร์มได้รับผลตอบแทนเพิ่มมากขึ้น ผลจากการวิจัยในตาราง 5 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (48.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองและสามีร่วมกันตัดสินใจในการเลือกพันธุ์พืชที่ปลูก รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 28.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 23.50 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

สาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าตนเองและสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกพันธุ์พืชที่ปลูกนั้น เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้รับการแนะนำจากเพื่อนบ้านเกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการเลือกใช้พันธุ์พืช จึงนำมาปรึกษาร่วมกับสามีและตัดสินใจร่วมกันในการเลือกพันธุ์พืชที่นำมาปลูก สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น เนื่องจากสามีได้รับการแนะนำความรู้เรื่องพันธุ์พืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และไม่ได้นำข้อมูลที่ไดรับนั้นมาปรึกษากับผู้ให้ข้อมูล

ตาราง 5 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกพันธุ์พืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	73	23.50
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	150	48.20
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	88	28.30

3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการเตรียมดิน

การเตรียมดินก่อนการปลูกพืชมีหลายวิธี ซึ่งวิธีการเตรียมดินแต่ละวิธีก็เหมาะสมกับความต้องการของพืชแต่ละชนิดแตกต่างกันไป ดังนั้นผู้ประกอบการด้านการปลูกพืชจึงต้องเลือกวิธีการเตรียมดินให้เหมาะสมกับพืชที่ตนเองปลูก ซึ่งจะช่วยให้ผลผลิตจากการประกอบการมีคุณภาพและปริมาณสูงขึ้น ผลจากการวิจัยในตาราง 6 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (54.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกวิธีการเตรียมดิน รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 35.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองและสามีตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 10.60 เปอร์เซ็นต์ นั้นระบุว่า ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียวในการเลือกวิธีการเตรียมดินนั้น เพราะว่าสามีมีความรู้เรื่องการเตรียมดินและมีประสบการณ์ในการเตรียมดินมานานตลอดระยะเวลาประกอบอาชีพการเกษตรในครอบครัว สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกวิธีการเตรียมดินนั้น เนื่องจากการเตรียมดินต้องใช้แรงงาน ดังนั้นจึงต้องเลือกวิธีการให้เหมาะสมกับแรงงานในครอบครัว โดยทั้งสามีและภรรยาช่วยปรึกษากันก่อนเพราะจะได้ช่วยลงมือปฏิบัติทั้งสองคน

ตาราง 6 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการเตรียมดิน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	33	10.60
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	110	35.40
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	168	54.00

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน

จากผลการวิจัยในตาราง 7 พบว่าผู้ให้ข้อมูลมากกว่าครึ่ง (53.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 12.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียวในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดินนั้น เนื่องจากสามีเป็นผู้มีความสามารถในการกำหนดฤกษ์วันดีตามประเพณีพื้นบ้าน จึงเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียวในการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดินนั้น ทั้งนี้จากเหตุผลที่สามีต้องการให้เกษตรกรสตรีเป็นแรงงานช่วยเตรียมดินอีกแรงหนึ่ง

ตาราง 7 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรม
การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	40	12.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	106	34.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	165	53.10

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืช

การเลือกวิธีการปลูกพืชที่เหมาะสมกับชนิดพืชที่ปลูก จะทำให้เกิดความ
สะดวกและให้ผลตอบแทนด้านผลผลิตสูงเป็นสิ่งที่ควรนำมาพิจารณาในการดำเนินงานในฟาร์ม
ทั้งนี้ผลจากการวิจัยในตาราง 8 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (47.60 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่า
ตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 28.60
เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูลอีก 23.80 เปอร์เซ็นต์
ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกวิธีการปลูกพืช

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่กล่าวว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันใน
กิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืชนั้น เนื่องจากตนเองและสามีร่วมมือกันในการปฏิบัติงานใน
ฟาร์มเกี่ยวกับการปลูกพืชตลอดมา ดังนั้นเพื่อต้องการให้ได้รับผลผลิตในปริมาณและคุณภาพที่
สูงขึ้น จึงร่วมปรึกษากันกับสามี แล้วตัดสินใจร่วมกันเลือกวิธีการในการปลูกพืช สำหรับผู้ให้
ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืชนั้น ได้ให้เหตุผล
ว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานในไร่นา เป็นส่วนใหญ่จึงมีความชำนาญในวิธีการปลูกพืชแต่
ละชนิดเป็นอย่างดี

ตาราง 8 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	74	23.80
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	148	47.60
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	89	28.60

6. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช

การกำหนดระยะเวลาปลูกพืชที่เหมาะสมกับชนิดของพืชที่ปลูกนั้น เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลผลิตจากการทำฟาร์มมีคุณภาพและมีปริมาณที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการทำฟาร์มต้องพิจารณาให้รอบคอบ ผลจากการวิจัยในตาราง 9 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่งเล็กน้อย (51.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองและสามีร่วมกันตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 24.80 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูลอีก 24.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการ กำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช

สาเหตุที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืชนั้น เนื่องจากต้องการให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันในการลงมือปลูกพืช ดังนั้นตนเองและสามีจึงร่วมปรึกษากันก่อนแล้วตัดสินใจร่วมกันกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช

ตาราง 9 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรม
การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	75	24.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	159	51.10
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	77	24.80

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดการใช้ปุ๋ย

การกำหนดการใช้ปุ๋ยในการปลูกพืชแต่ละครั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับผลผลิตตอบแทนสูงขึ้น ตลอดจนผลผลิตมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด ผลจากการวิจัยในตาราง 10 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (43.70 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมการกำหนดการใช้ปุ๋ย รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 36.40 เปอร์เซ็นต์กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 19.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดการใช้ปุ๋ย สำหรับผู้ให้ข้อมูล 0.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ใช้ปุ๋ย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองและสามีร่วมกันตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดการใช้ปุ๋ย ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยจากเพื่อนบ้าน ตลอดจนสามีตนเองได้รับการแนะนำส่งเสริมความรู้เรื่องปุ๋ยจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จึงร่วมปรึกษากันเพื่อต้องการให้ได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพและปริมาณสูงกว่าเดิม และตัดสินใจร่วมกันต่อมาในการกำหนดการใช้ปุ๋ย สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดการใช้ปุ๋ยนั้นได้ให้เหตุผลว่าตนเองไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องปุ๋ย และคิดว่าเป็นหน้าที่ของ สามีที่จะต้องปฏิบัติ ดังนั้นจึงให้สามีตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 10 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดการใช้ปุ๋ย

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	61	19.60
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	136	43.70
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	113	36.40
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	1	0.30

8. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดของปุ๋ย

การเลือกชนิดของปุ๋ยให้เหมาะสมกับความต้องการของพืชแต่ละชนิดเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้พืชที่ปลูกให้ผลผลิตตอบแทนแก่ผู้ประกอบการในปริมาณและคุณภาพที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการทำฟาร์มควรนำมาพิจารณาอย่างละเอียดในการเลือกชนิดของปุ๋ย จากผลการวิจัยในตาราง 11 พบว่าผู้ให้ข้อมูลครึ่งหนึ่ง (50.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกชนิดของปุ๋ย รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 31.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 18.10 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่าในกิจกรรมการเลือกชนิดของปุ๋ย ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของปุ๋ย ทั้งนี้การรับการแนะนำส่งเสริมความรู้เรื่องปุ๋ยจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร มักจะแนะนำให้กับเกษตรกรชาย สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกชนิดของปุ๋ยนั้นเนื่องจากตนเองได้รับการบอกเล่าจากเพื่อนเกษตรกรสตรีด้วยกันว่าปุ๋ยชนิดไหนใช้ได้ดีให้ผลผลิตสูง ตนเองจึงนำมาปรึกษากับสามี และตัดสินใจร่วมกันในการเลือกชนิดของปุ๋ยนั้น

ตาราง 11 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดของปุ๋ย

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	56	18.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	98	31.60
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	156	50.30

9. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในการกำหนดการใช้และการเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

การใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช เป็นวิธีการหนึ่งในการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับผลผลิตจากการดำเนินงานในฟาร์ม ทั้งนี้การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชให้เหมาะสมกับระยะเวลาการระบาดของแมลงศัตรูพืช ตลอดจนการเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชให้ตรงตามความจำเป็นในการใช้เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการทำฟาร์มต้องพิจารณาให้รอบคอบ ผลจากการวิจัยในตาราง 12 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกว่าครึ่ง (51.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีตัดสินใจผู้เดียวในการกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 28.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 12.50 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 7.70 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ส่วนการเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชนั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 13 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (65.50 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 21.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจ และผู้ให้ข้อมูล 19.90 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ที่ผ่านมากล่าวได้ว่า การกำหนดการใช้ ตลอดจนการเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชนั้น สามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้ดูแลกิจการในไร่นาเป็นส่วนใหญ่ รู้ถึงสภาพการณ์

ในฟาร์มเป็นอย่างดีว่ามีแมลงศัตรูพืชทำความเสียหายแก่พืชผลจำนวนมากในช่วงระยะเวลาใด และผู้ให้ข้อมูลยังระบุอีกว่าการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชนั้นเป็นอันตราย ซึ่งตนเองไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนี้เลย เพราะการเข้ารับการส่งเสริมแนะนำความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืชจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมาสามีจะเป็นผู้ปฏิบัติเสมอ ดังนั้นในกิจกรรมการกำหนดการใช้และการเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ตนจึงปล่อยให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 12 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	39	12.50
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	87	28.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	161	51.80
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	24	7.70

ตาราง 13 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกใช้ชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 287)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	37	12.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	62	21.60
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	188	65.50

10. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาและการเลือกวิธีการให้น้ำต้นพืช

การกำหนดระยะเวลาในการให้น้ำแก่พืชที่ปลูกในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช ตลอดจนการเลือกวิธีการให้น้ำแก่ต้นพืชด้วยวิธีที่สะดวก สอดคล้องกับลักษณะของพืชและแหล่งน้ำที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการทำฟาร์มพึงพิจารณา ผลจากการวิจัยในตาราง 14 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (68.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียวในการกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่ต้นพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 18.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจ และผู้ให้ข้อมูล 13.50 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 0.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้กำหนดระยะเวลาให้น้ำแก่พืช สำหรับกิจกรรมการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืชนั้น ผลจากการวิจัยจากตาราง 15 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (68.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 18.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 12.90 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 0.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้เลือกวิธีการให้น้ำแก่ต้นพืช

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาและการเลือกวิธีการให้น้ำแก่ต้นพืชนั้น ส่วนใหญ่สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่าการนำน้ำเข้าในแปลงปลูกพืชนั้น เกษตรกรส่วนมากต้องใช้เวลาในช่วงกลางคืนหรือไม่กี่ช่วงตอนเช้ามีด เพราะช่วงเวลานี้ระดับน้ำในคลองชลประทานมีมาก ไม่ต้องคอยแย่งกันกับเกษตรกรรายอื่น ซึ่งถ้าให้เกษตรกรสตรีเป็นผู้ปฏิบัติก็คงไม่ปลอดภัย จึงเป็นหน้าที่ของสามี ดังนั้นในการกำหนดระยะเวลาการให้น้ำตลอดจนการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืชที่ปลูก แม่น้ำจึงปล่อยให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 14 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่พืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	42	13.50
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	56	18.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	212	68.20
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	1	0.30

ตาราง 15 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	40	12.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	56	18.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	214	68.80
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	1	0.30

11. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาและเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช

วัชพืชเป็นพืชที่ไม่ต้องการให้ขึ้นในบริเวณแปลงปลูกพืช เนื่องจากจะเป็นตัวบั่นทอนทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพลดลง การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืชในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม ตลอดจนการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืชที่สะดวกและปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ จำเป็นที่ผู้ประกอบการทำฟาร์มต้องนำมาพิจารณา ผลจากการวิจัยในตาราง 16

พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (41.80 เปอร์เซนต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.10 เปอร์เซนต์ กล่าวว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 24.10 เปอร์เซนต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว สำหรับกิจกรรมการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช ผลจากการวิจัยในตาราง 17 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (40.80 เปอร์เซนต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ถัดลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.40 เปอร์เซนต์ กล่าวว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 24.80 เปอร์เซนต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืช ตลอดจนการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืชนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่างานกำจัดวัชพืชเป็นงานละเอียดต้องใช้เวลาและความอดทน ซึ่งสามีมักจะอาศัยให้เกษตรกรสตรีเป็นผู้ปฏิบัติ ดังนั้นในการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืชและเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช สามีมักจะปรึกษากับเกษตรกรสตรีก่อนแล้วจึงตัดสินใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดระยะเวลาและเลือกวิธีการกำจัดวัชพืชนั้น เนื่องจากสามีคิดว่างานกำจัดวัชพืชนี้เป็นงานที่เหมาะสมกับสตรี สามีจึงไปปฏิบัติงานอย่างอื่น โดยมอบเป็นภาระหน้าที่แก่ตนเองปฏิบัติ ดังนั้นในการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืชและการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช ตนเองจึงตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 16 จำนวนและเปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาการจัดวัชพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซนต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	106	34.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	130	41.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	75	24.10

ตาราง 17 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมการเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	107	34.40
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	127	40.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	77	24.80

12. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช

การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืชให้เพียงพอต่อความต้องการหรือความจำเป็นใช้เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินงานในฟาร์มเป็นอย่างยิ่ง เพราะทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ตลอดจนช่วยเพิ่มปริมาณและคุณภาพของผลผลิตในฟาร์มให้สูงขึ้น ผลจากการวิจัยใน ตาราง 18 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (46.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.40 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 19.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 1.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืชนั้น เนื่องจากการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์บางอย่างต้องใช้เงินจำนวนมาก เพื่อให้คุ้มค่ากับการลงทุน ตลอดจนป้องกันความขัดแย้งในครอบครัวตนเองและสามี จึงร่วมปรึกษากันพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนแล้วจึงตัดสินใจร่วมกันจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืชนั้น ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากสามีเป็นผู้ที่ทราบถึงความจำเป็นและความต้องการวัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่างที่ใช้ในการปลูกพืช ตลอดจนเป็นผู้ปฏิบัติงานอยู่ในไร่นาอยู่แล้ว จึงตัดสินใจคนเดียว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลอีก 1.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช โดยให้เหตุผลว่าตนเองทำฟาร์มขนาดเล็ก อุปกรณ์ที่จำเป็นใช้ก็มีอยู่แล้วไม่ต้องซื้อ วัสดุบางอย่างก็มีอยู่ในฟาร์ม เช่น ปุ๋ยคอก เป็นต้น

ตาราง 18 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	60	19.30
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	144	46.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	104	33.40
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	3	1.00

13. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการปลูกพืช

การกำหนดการจ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติงานในฟาร์มให้เพียงพอกับความต้องการแรงงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแรงงานที่ใช้ในด้านการปลูกพืช ถ้ามีไม่เพียงพออาจทำให้เกิดความเสียหายต่อการดำเนินงานในฟาร์ม ทำให้ผลผลิตเสียหายหรือปริมาณและคุณภาพผลผลิตลดลงได้ ทั้งนี้เนื่องจากการเจริญเติบโตของพืชต้องอาศัยปัจจัยเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมบางอย่างซึ่งถูกกำหนดขึ้นโดยธรรมชาติ การดำเนินการต้องอาศัยแรงงานที่เพียงพอที่จะปฏิบัติงาน ผลจากการวิจัยในตาราง 19 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (41.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการปลูกพืช และผู้ให้ข้อมูล 35.40 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 12.80 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้จ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติงานด้านการปลูกพืช สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 10.00 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการปลูกพืชนั้น ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากตนเองและสามีต้องการทราบจำนวนแรงงานที่ต้องการใช้จริง ตลอดจนแรงงานที่เหมาะสมกับงานแต่ละประเภท ซึ่งจะช่วยให้คุ้มค่างบเงินที่จ้าง ดังนั้นตนเองจึงปรึกษากับสามีก่อนแล้วตัดสินใจร่วมกันกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการ

ปลูกพืช สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการจัดจ้างแรงงาน เพื่อช่วยปฏิบัติด้านการปลูกพืชนั้น ได้ระบุเหตุผลว่าเนื่องจากสามีไว้ใจตนเองที่เป็นคนละเอียดรอบคอบ สามารถจ้างแรงงานได้ในราคาที่ไม่แพงนัก ตลอดจนรู้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับแรงงาน แต่ละคนได้ดี จึงยกให้ตนเองตัดสินใจคนเดียว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลก็ระบุว่าไม่ได้จ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติในการปลูกพืชนั้น ได้บอกเหตุผลว่า ตนเองทำฟาร์มขนาดเล็ก จำนวนแรงงานในครอบครัวก็เพียงพอ บางที่ก็ยังมีแรงงานจากเพื่อนเกษตรกรสตรีมาช่วย ในลักษณะการลงแขกโดยไม่ได้จ้างอีกด้วย

ตาราง 19 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	110	35.40
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	130	41.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	31	10.00
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	40	12.80

14. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช

การกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชให้เหมาะสมกับอายุการเก็บเกี่ยวของพืชแต่ละชนิด จำนวนแรงงานที่มีอยู่ในขณะนั้น ตลอดจนสภาวะการณธรรมชาติที่เหมาะสมเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต้องพิจารณา ผลจากการวิจัยในตาราง 20 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (57.60 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 26.00 เปอร์เซ็นต์กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 16.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีตัดสินใจคนเดียว

เหตุผลที่ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชนั้น เนื่องจากต้องการให้ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวมีคุณภาพดี จำหน่ายได้ในราคาสูง โดยตนเองและสามีปรึกษากันพิจารณาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช เช่น สภาพสภาวะอากาศ สภาวะแรงงาน ภาวะการตลาด ตลอดจนอายุของพืชที่ปลูกในขณะนั้น แล้วจึงตัดสินใจร่วมกันกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช

ตาราง 20 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	81	26.00
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	179	57.60
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	51	16.40

15. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาจำหน่าย และการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช

ในการจำหน่ายผลผลิตภายในฟาร์ม ผู้ประกอบการย่อมมีความปรารถนาที่จะจำหน่ายให้ได้ราคาที่สูงกว่าการลงทุน ทั้งนี้การกำหนดระยะเวลาการจำหน่ายผลผลิต ตลอดจนการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตที่เหมาะสมก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญช่วยสนับสนุนให้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูง ซึ่งผลจากการวิจัยในตาราง 21 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (56.90 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 30.50 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 11.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 0.70 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช สำหรับการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืชนั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 22 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (54.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจ ส่วนผู้ให้ข้อมูล

32.80 เปอร์เซนต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 12.50 เปอร์เซนต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 0.70 เปอร์เซนต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกับสามีร่วมกันตัดสินใจ ในการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิต และการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตจากการปลูกพืช ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่าตนเองมีความถนัดในการจำหน่ายผลผลิตในฟาร์มจนสามี ยอมรับให้เป็นผู้ปฏิบัติเป็นประจำ ดังนั้นในการกำหนดระยะเวลาจำหน่าย ตลอดจนการเลือก ช่องทางจำหน่ายผลผลิตจากการปลูกพืชนั้น สามีจึงร่วมปรึกษากับตนเองก่อนแล้วจึงตัดสินใจ ร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดระยะเวลา และการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืชนั้น ได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้นำ ผลผลิตไปจำหน่ายเป็นประจำ จึงทราบวาระระยะเวลาใดที่ผลิตผลมีราคาสูง หรือทราบถึง ช่องทางการจำหน่ายที่ สะดวกและได้ราคาดี

ตาราง 21 จำนวนและเปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน กิจกรรมการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซนต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	95	30.50
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	177	56.90
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	37	11.90
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	2	0.70

ตาราง 22 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	102	32.80
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	168	54.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	39	12.50
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	2	0.70

16. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช

การดำเนินงานในฟาร์มให้ประสบผลสำเร็จนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ทั้งด้านแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ ตัวผู้ประกอบการเอง ตลอดจนทุนดำเนินการ ทั้งนี้ถ้าผู้ประกอบการทำฟาร์มมีทุนไม่เพียงพอจำเป็นต้องกู้ยืมมาจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ซึ่งแหล่งเงินทุนแต่ละแห่งต้องคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่างกันไป ดังนั้นการเลือกแหล่งเงินทุนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ประกอบการต้องพิจารณาให้รอบคอบ ผลจากการวิจัยในตาราง 23 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (34.40 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีร่วมกันตัดสินใจในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.10 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าไม่ได้กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น และผู้ให้ข้อมูล 25.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 6.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าเพื่อต้องการพิจารณาเลือกแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ตลอดจนต้องการให้รับผิดชอบร่วมกันในภาระหนี้สินของครอบครัว ดังนั้นจึงปรึกษากันก่อนแล้วตัดสินใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าไม่ได้กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น เหตุผลเพราะว่ามีทุนที่ได้จากการสะสมจากการขายผลผลิตในปีก่อนเป็นสำรองไว้จึงไม่จำเป็นต้องกู้

ตาราง 23 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
	(N = 311)	
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	20	6.40
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	107	34.40
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	78	25.10
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	106	34.10

17. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกช่องทางข่าวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช

การเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรที่เสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกพืชให้ตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการในการปลูกพืช มีความสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลข่าวสารนั้นมาใช้ในการดำเนินงานในฟาร์มให้ก้าวหน้าต่อไป ผลจากการวิจัยในตาราง 24 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (30.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการเลือกช่องทางข่าวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 26.40 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 25.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจในกิจกรรมนี้ ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 18.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช โดยระบุเหตุผลว่าเนื่องจาก ตนเองต้องการแบ่งเบาภาระงานรับผิดชอบตลอดจนช่วยการพัฒนาปรับปรุงกิจการฟาร์มในครอบครัวแก่สามี ดังนั้นตนเองจึงตัดสินใจเองในการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกช่องทางข่าวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืชนั้น ทั้งนี้เพราะสามีเป็นผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มเป็นประจำ จึงทราบถึงความต้องการและความจำเป็นที่จะรับทราบข่าวสารแต่ละเรื่องเป็น

อย่างดี ตลอดจนทำหน้าที่ผู้นำครอบครัวอยู่แล้ว จึงตัดสินใจคนเดียว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าไม่ได้ติดตามข่าวสารการเกษตรด้านการปลูกพืชเลยนั้น ได้ชี้แจงเหตุผลว่าเนื่องจากตนเองช่วยพ่อแม่ปฏิบัติงานด้านการปลูกพืชมาตั้งแต่สมัยเด็ก ๆ ไม่จำเป็นต้องรับทราบข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช ตนเองก็สามารถปฏิบัติได้

ตาราง 24 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางการรับข่าวสารทางการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 311)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	94	30.20
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	57	18.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	82	26.40
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	78	25.10

ผลจากการวิจัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมต่าง ๆ ทาง การปลูกพืชนั้น สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เกษตรกรมีการตัดสินใจร่วมกันกับสามีซึ่ง ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้คือ การเลือกชนิดพืชปลูก, การเลือกพันธุ์พืช, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน, การเลือกวิธีการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช, การกำหนดการใช้ปุ๋ย, การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช, การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช, การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช, การจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช, การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช, การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช, และการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้จำเป็นการด้านการปลูกพืช ผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพล ดำริห์กุล (2527 : 66-69) ที่ระบุว่ากิจกรรมการเกษตรของครอบครัวส่วนใหญ่เกษตรกรชายจะเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว เช่น กิจกรรมการเลือกชนิดพืชที่ปลูก, การเลือกระยะเวลาลงมือปลูกพืช, การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์พืชปลูก, การกำหนดการใช้ปุ๋ย, การกำหนดระยะเวลาให้น้ำแก่ต้นพืช, การเลือกใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช ตลอดจนการกำหนดระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช จากความไม่สอดคล้องกันของผลการวิจัยครั้งนี้ อาจมีสาเหตุ

เนื่องมาจากในปัจจุบันนี้เกษตรกรสตรีได้มีการพัฒนาบทบาทและศักยภาพของตนเองตลอดจนเกษตรกรชายก็มีการยอมรับบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีในลักษณะที่มากขึ้น จึงเปิดโอกาสให้ทั้งเกษตรกรสตรี และเกษตรกรชายได้มีการตัดสินใจร่วมกันในกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำฟาร์มมากขึ้นด้วย

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์

ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 312 คน ปรากฏว่ามีผู้ที่เลี้ยงสัตว์อยู่จำนวน 210 คน ดังนั้นจำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างที่ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมด้านการเลี้ยงสัตว์จึงมีจำนวน 210 คน

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกชนิดและพันธุ์สัตว์เลี้ยง

ในการเลี้ยงสัตว์ก่อนอื่นผู้เลี้ยงจะต้องเลือกชนิดสัตว์ที่จะเลี้ยง ตลอดจนพันธุ์สัตว์ที่จะนำมาเลี้ยง ทั้งนี้จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อมภายในฟาร์ม ตลอดจนรวมถึงภาวะความต้องการของตลาดและความถนัดของผู้เลี้ยงต่อชนิดและพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้น ๆ ด้วย ซึ่ง ผลการวิจัยในตาราง 25 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (38.60 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการเลือกชนิดของสัตว์เลี้ยง รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 37.10 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองกับสามี ตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 24.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว สำหรับการเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 26 พบว่าผู้ให้ข้อมูล 38.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 34.60 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูลอีก 27.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามี เป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปได้ว่า ในการเลือกชนิดสัตว์และพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจผู้เดียว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่างานเลี้ยงสัตว์เป็นงานอาชีพเสริมรายได้ให้กับครอบครัว และตนเองก็เลี้ยงเพียงเล็กน้อยแบบหลังบ้านและสามีก็ให้ตนเองเป็นผู้ปฏิบัติดูแล ส่วนสามีเป็นผู้ดูแลกิจการในไร่ นา ดังนั้นในการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยงและพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้น ผู้ให้ข้อมูลจึงตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกชนิดสัตว์และพันธุ์

สัตว์เลี้ยงนั้น เนื่องจากปกติในการปฏิบัติการเลี้ยงสัตว์ตนเองจะเป็นผู้ปฏิบัติ แต่การเลือกชนิดสัตว์เลี้ยงนั้นต้องปรึกษาขอความเห็นชอบจากสามีก่อน เพราะในกิจกรรมบางอย่างในการเลี้ยงสัตว์ต้องอาศัยสามีช่วยปฏิบัติ และในการเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้นตนเองไม่มีความรู้ความชำนาญจึงต้องปรึกษากับสามีก่อนแล้วจึงตัดสินใจร่วมกัน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลก็ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยงและพันธุ์สัตว์เลี้ยงนั้นได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้ลงมือปฏิบัติการเลี้ยงสัตว์เอง จึงตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 25 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	81	38.60
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	78	37.10
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	51	24.30

ตาราง 26 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	80	38.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	72	34.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	58	27.60

2. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์

การเลี้ยงสัตว์มีอยู่หลายวิธี ซึ่งผู้เลี้ยงสัตว์จะต้องเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสมกับลักษณะของสัตว์ชนิดนั้น ๆ เพื่อที่จะส่งผลให้ได้สัตว์เลี้ยงที่เจริญเติบโตและแข็งแรง เมื่อนำไปจำหน่ายก็จะได้ราคาสูง ผลการวิจัยในตาราง 27 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (42.90 เปอร์เซนต์) ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 31.00 เปอร์เซนต์ กล่าวว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 26.10 เปอร์เซนต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ระบุว่าในการเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์นั้น ตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวทั้งนี้เนื่องจากตนเองเป็นผู้ปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์นั้น ได้ให้เหตุผลว่าตนเองต้องการให้สามีได้รับรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์เพื่อจะได้รับมีส่วนร่วมในการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว นั้นได้ระบุเหตุผลว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้ปฏิบัติการเลี้ยงสัตว์ด้วยตนเอง

ตาราง 27 จำนวนและเปอร์เซนต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซนต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	90	42.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	65	31.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	55	26.10

3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

การกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์ให้เหมาะสม จะทำให้การดำเนินงานในฟาร์มมีความสะดวกคล่องตัว ตลอดจนไม่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องมลพิษที่อาจเกิดขึ้นจากกลิ่นมูลสัตว์ จากผลการวิจัยในตาราง 28 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (53.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าในการกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์นั้น สามมีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 22.00 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 22.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามมีตัดสินใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 0.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจในกิจกรรมนี้

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกล่าวได้ว่าในการกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงนั้น สามมีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่า เนื่องจากสามมีจะเป็นผู้สร้างเรือนโรงให้ ดังนั้นการกำหนดสถานที่ก่อสร้างจึงเปิดโอกาสให้สามมีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงนั้น ได้ระบุเหตุผลว่าเนื่องจากตนเองเป็นผู้เลี้ยงเองเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติ จึงตัดสินใจคนเดียว นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าตนเองกับสามมีตัดสินใจร่วมกันนั้นได้ให้เหตุผลว่าต้องการความเห็นชอบจากสามมี ซึ่งสามมีจะได้ให้ความช่วยเหลือในการก่อสร้างเรือนโรง จึงปรึกษากับสามมีก่อนแล้วตัดสินใจร่วมกัน

ตาราง 28 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	48	22.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามมีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	47	22.40
3. สามมีเลือก/ตัดสินใจเอง	113	53.80
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	2	0.90

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกรูปแบบและการกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

เรือนโรงเลี้ยงสัตว์จำเป็นต้องสร้างให้มีรูปแบบที่เหมาะสมสะดวกต่อการปฏิบัติงาน สามารถเลี้ยงสัตว์ได้จำนวนมาก ตลอดจนสัตว์อาศัยอยู่ด้วยความสบาย ทั้งนี้ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ต้องพิจารณาเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์ให้รอบคอบ ผลจากการวิจัยในตาราง 29 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (79.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ในการเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์ และผู้ให้ข้อมูล 12 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 8.20 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจผู้เดียว สำหรับการกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์นั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 30 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (74.10 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 16.80 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 9.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจผู้เดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกล่าวได้ว่า ในการเลือกรูปแบบและการกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์นั้น สามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว โดยผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องรูปแบบและรายละเอียดในการก่อสร้าง จึงพอจะตัดสินใจได้ว่าควรกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์เมื่อใด

ตาราง 29 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 208)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	17	8.20
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	25	12.00
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	166	79.80

ตาราง 30 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมกำหนดระยะเวลาลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 208)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	19	9.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	35	16.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	154	74.10

5. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์

ในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรในชนบทมักจะมี
เชื่อว่าการเริ่มเลี้ยงสัตว์นั้นต้องเริ่มในวันที่มีฤกษ์ดี ซึ่งจะทำให้สัตว์ที่เลี้ยงนั้นโตเร็ว และ
ไม่เป็นโรคตาย ผลจากการวิจัยในตาราง 31 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (38.10 เปอร์เซ็นต์)
ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล
33.80 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูลอีก 28.10
เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาเริ่ม
เลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่างานเลี้ยงสัตว์จำนวน
เพียงเล็กน้อยเป็นงานของแม่บ้าน และแม่บ้านก็มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์สั่งสมมานาน
ตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย ตลอดจรรยาวัฏการตลาดว่าสัตว์จะมีราคาดีในช่วงระยะเวลาไหน
ดังนั้นจึงตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์ สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า
ตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์ได้ให้เหตุผลว่าเนื่อง
จากตนเองต้องหาฤกษ์วันดีในการเริ่มเลี้ยงสัตว์เพราะจะทำให้สัตว์โตไวและไม่ตาย จึง
ปรึกษากับสามีให้สามีกำหนดฤกษ์ให้และตัดสินใจร่วมกันในการกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์
นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น เนื่องจากสามีเป็นผู้เลี้ยงเอง
ดูแลเอง จึงตัดสินใจคนเดียว

ตาราง 31 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมกำหนดระยะเวลาเริ่มเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน)	เปอร์เซ็นต์
(N = 210)		
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	80	38.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	71	33.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	59	28.10

6. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์

ในการเลี้ยงสัตว์ให้โตเร็วคู่กับการลงทุน ปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็นคือ ชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงเหมาะสมกับความต้องการของสัตว์เลี้ยงหรือไม่ ซึ่งผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ต้องพิจารณาให้ดี ผลจากการวิจัยในตาราง 32 ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (44.30 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในการเลือกชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์ ส่วนผู้ให้ข้อมูล 28.60 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 27.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถกล่าวได้ว่าในการเลือกชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว โดยให้เหตุผลว่าเนื่องจากตนเองมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์มานาน ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ตนเองเป็นผู้รับผิดชอบอยู่แล้วและเลี้ยงเพียงจำนวนเล็กน้อย ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองตัดสินใจร่วมกับสามีในการเลือกชนิดอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์นั้น เพราะต้องการให้สามีมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น ได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากสามีเป็นผู้เลี้ยงสัตว์เอง

ตาราง 32 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมการเลือกชนิดอาหารใช้เลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	93	44.30
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	60	28.60
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	57	27.10

7. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดการใช้วัคซีน การเลือกชนิด
วัคซีน และการกำหนดระยะเวลาทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์เลี้ยง

การทำวัคซีนป้องกันโรคสัตว์ และการเลือกชนิดวัคซีนที่เหมาะสมต่อโรค
สัตว์ชนิดนั้น ๆ มีความสำคัญต่อการเลี้ยงสัตว์ เพราะวัคซีนจะช่วยให้สัตว์เกิดภูมิคุ้มกันโรค
ลดอัตราการเสี่ยงที่เกิดจากการป่วยเป็นโรคตายของสัตว์ที่เลี้ยง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการ
เลี้ยงสัตว์ต้องให้ความสนใจไม่น้อยกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ผลจากการวิจัยในตาราง 33
พบว่าในการกำหนดการใช้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์ ผู้ให้ข้อมูล 51.00 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่า
ไม่ได้กำหนดการใช้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์ รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 29.50 เปอร์เซ็นต์
รายงานว่าสามีตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 12.40 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าตนเองกับสามี
ตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 7.10 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว
สำหรับการเลือกชนิดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์นั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 34 พบว่าผู้ให้ข้อมูล
ส่วนใหญ่ (60.20 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่าสามีตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 24.30
เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูล 15.50 เปอร์เซ็นต์ ระบุ
ว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว และในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาการทำวัคซีนแก่สัตว์ ผล
จากการวิจัยในตาราง 35 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (64.00 เปอร์เซ็นต์) รายงานว่า
สามีตัดสินใจคนเดียว และผู้ให้ข้อมูล 21.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน
ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 14.60 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการกำหนดการใช้วัคซีน การเลือกชนิดวัคซีน และการกำหนดระยะเวลาการท้าววัคซีนป้องกันโรคสัตว์เลื้อยคลาน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ตัดสินใจในกิจกรรมเหล่านี้เพราะไม่ได้ใช้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์ โดยระบุเหตุผลว่าการเลี้ยงสัตว์นั้น ตนเองเลี้ยงเพียงจำนวนเล็กน้อย แบบหลังบ้าน และเคยปฏิบัติมานาน ประกอบกับตนเองไม่มีความรู้เรื่องวัคซีนและคิดว่าการใช้วัคซีนเป็นเรื่องยุ่งยาก สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น ได้ให้เหตุผลว่าเนื่องจากสามีมักจะเข้ารับการฝึกอบรมตลอดจนรับการแนะนำความรู้เกี่ยวกับวัคซีนจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์เสมอ จึงมีความรู้สามารถปฏิบัติได้ ดังนั้นสามีจึงตัดสินใจคนเดียวในการกำหนดการใช้วัคซีน การเลือกชนิดวัคซีน และการกำหนดระยะเวลาการท้าววัคซีนแก่สัตว์เลื้อยคลาน

ตาราง 33 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมกำหนดการใช้วัคซีนป้องกันโรคสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	15	7.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	26	12.40
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	62	29.50
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	107	51.00

ตาราง 34 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกชนิดวัคซีนป้องกันโรคสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 103)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	16	15.50
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	25	24.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	62	60.20

ตาราง 35 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมการกำหนดระยะเวลาทำวัคซีนแก่สัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 103)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	15	14.60
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	22	21.40
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	66	64.00

8. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

ในการประกอบการเลี้ยงสัตว์นั้น การมีเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอเหมาะสมต่อการเลี้ยงสัตว์ก็เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่สนับสนุนให้การประกอบการเลี้ยงสัตว์ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งผลจากการวิจัยในตาราง 36 พบว่าในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ (78.00 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 30.50 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีตัดสินใจผู้เดียว และผู้ให้ข้อมูล 25.20 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 7.20 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าไม่ได้ซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตัดสินใจคนเดียว โดยผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าตนเองเป็นผู้ปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์ รู้ถึงความต้องการและความจำเป็นที่จะต้องซื้อวัสดุอุปกรณ์แต่ละชนิด สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น เนื่องจากสามีเป็นผู้ปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์เอง ส่วนผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันนั้นเนื่องจากตนเองและสามีช่วยกันเลี้ยงสัตว์ ดังนั้นการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงสัตว์จึงต้องปรึกษากันก่อนเพื่อป้องกันความขัดแย้งในครอบครัวแล้วจึงตัดสินใจร่วมกัน

ตาราง 36 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	78	37.10
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	53	25.20
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	64	30.50
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	15	7.20

9. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงาน ด้านการเลี้ยงสัตว์

ในการประกอบการทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์นั้น การมีจำนวนแรงงานปฏิบัติที่เพียงพอ มีความจำเป็นเพราะสามารถดูแลกิจการภายในฟาร์มได้อย่างทั่วถึง มีผลต่อความสำเร็จในการทำฟาร์มอีกด้านหนึ่ง ในกรณีที่ไม่มีแรงงานไม่เพียงพอ ผู้ประกอบการต้องจัดจ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติ ซึ่งผลจากการวิจัยในตาราง 37 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (91.40 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้จ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์ และมีผู้ให้ข้อมูล 4.30 เปอร์เซ็นต์, 2.40 เปอร์เซ็นต์ และผู้ให้ข้อมูลอีก 1.90 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน, สามีตัดสินใจคนเดียว และตนเองตัดสินใจคนเดียว ตามลำดับ ในการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจในกิจกรรมนี้เนื่องจากมีจำนวนแรงงานในครอบครัวที่พอเพียงอยู่แล้ว ตลอดจนมีการเลี้ยงสัตว์จำนวนไม่มากแบบหลังบ้าน จึงไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานมาช่วยอีก

ตาราง 37 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใน
กิจกรรมการจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	4	1.90
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	9	4.30
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	5	2.40
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	192	91.40

10. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิต และการเลือกช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยง

ในการจำหน่ายสัตว์เลี้ยง การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายที่เหมาะสมกับอายุสัตว์เลี้ยงหรือภาวะความต้องการของตลาด ตลอดจนการเลือกช่องทางจำหน่ายที่เหมาะสม มีความสำคัญเพราะจะทำให้ผู้เลี้ยง ได้รับราคาที่ดีกว่ากับการลงทุน สำหรับการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตนั้น ผลการวิจัยในตาราง 38 พบว่า ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (42.80 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว รองลงมาผู้ให้ข้อมูล 41.90 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 16.30 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าสามีตัดสินใจคนเดียว ส่วนการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยงนั้น ผลการวิจัยในตาราง 39 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (43.40 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และผู้ให้ข้อมูล 42.40 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่าตนเองตัดสินใจคนเดียว ส่วนผู้ให้ข้อมูลอีก 13.80 เปอร์เซ็นต์ กล่าวว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตจากสัตว์เลี้ยงนั้น ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ปฏิบัติในการเลี้ยงสัตว์และเป็นผู้ดูแลสัตว์เลี้ยง ดังนั้นจึงรู้ว่าสมควรจำหน่ายได้หรือไม่ ตลอดจนผู้ให้ข้อมูลได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนเกษตรกรสัตว์ จึงรู้ถึงภาวะการตลาด นอกจากนี้ยังรู้ถึงภาวะการเงินในครอบครัวอีก และผู้ให้ข้อมูลก็ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันได้ระบุเหตุผลว่าตนเองต้องการได้รับความเห็นชอบจากสามีจึงร่วมปรึกษากับสามีก่อนแล้วตัดสินใจร่วมกัน

สำหรับการเลือกช่องทางในการจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยงนั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน ทั้งนี้เนื่องจากตนเองต้องการพิจารณาเลือกช่องทางให้รอบคอบ จะได้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาดี จึงร่วมปรึกษากับสามีก่อนเพื่อให้ต่างคนต่างสืบหาช่องทางที่เหมาะสมแล้วจึงนำมาปรึกษาคัดสินใจร่วมกัน นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองตัดสินใจผู้เดียวในการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์เลี้ยงนั้นได้ระบุเหตุผลว่าเนื่องจากตนเองมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์มานาน จึงรู้ถึงช่องทางการจำหน่ายที่ดีและเคยปฏิบัติประจำ และสามีก็ยอมรับ ดังนั้นตนจึงตัดสินใจผู้เดียว

ตาราง 38 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	90	42.80
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	88	41.90
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	32	15.30

ตาราง 39 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	89	42.80
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	92	43.80
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	29	13.80

11. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

ในการประกอบธุรกิจการทำฟาร์ม นอกจากมีการประกอบการที่ดี มีแรงงาน มีที่ดินเพียงพอแล้วปัจจัยด้านทุนดำเนินการก็มีความจำเป็น ซึ่งในการเลี้ยงสัตว์นั้น นับว่าต้องใช้ทุนจำนวนมากกว่าการปลูกพืชเพราะต้องใช้เป็นค่าพันธุ์สัตว์ ค่าอาหาร ตลอดจนค่าวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังนั้นในการพิจารณาเลือกแหล่งเงินทุนดำเนินการ ผู้เลี้ยงสัตว์ต้องเลือกแหล่งเงินทุนที่เรียกเก็บดอกเบี้ยในอัตราต่ำที่สุด เพราะจะสามารถลดต้นทุนในการผลิตได้อีกทางหนึ่งด้วย ผลจากการวิจัยในตาราง 40 พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (87.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ หรือไม่ได้กู้ยืมเงินเลย ส่วนผู้ให้ข้อมูล 8.10 เปอร์เซ็นต์ และผู้ให้ข้อมูล 1.40 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกันและตนเองตัดสินใจคนเดียวตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ในการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่าไม่ได้เลือกแหล่งเงินทุนหรือไม่ได้กู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนอื่น ทั้งนี้เนื่องจากตนเองมีเงินที่ได้จากการขายผลิตผลเกษตรเก็บไว้จำนวนหนึ่ง ตลอดจนการเลี้ยงสัตว์ของตนเองไม่ได้ลงทุนมากเพราะเลี้ยงจำนวนน้อยแบบหลังบ้าน

ตาราง 40 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	3	1.40
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	17	8.10
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	7	3.30
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	183	87.20

12. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์

การติดตามข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์ นับว่ามีความสำคัญที่ผู้ประกอบการจะได้เรียนรู้เทคนิคการปฏิบัติการเลี้ยงสัตว์ใหม่ ๆ ตลอดจนภาวะการณ์ ความเคลื่อนไหวของการเลี้ยงสัตว์ และภาวะการตลาด ซึ่งผู้ประกอบการสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงใช้กับการดำเนินกิจการภายในฟาร์มของตนเองได้ ทั้งนี้ผลจากการวิจัยในตาราง 41 พบว่าผู้ให้ข้อมูลเกินครึ่ง (54.20 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่ได้ตัดสินใจเลือกช่องทางข่าวสารการเลี้ยงสัตว์สำหรับผู้ให้ข้อมูล 24.80 เปอร์เซ็นต์ และผู้ให้ข้อมูลอีก 10.50 เปอร์เซ็นต์ ระบุว่าตนเองกับสามีตัดสินใจร่วมกัน และสามีตัดสินใจผู้เดียว ตามลำดับ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้กล่าวได้ว่า ในการเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์นั้น ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้ตัดสินใจ โดยให้เหตุผลว่าตนเองมีประสบการณ์เลี้ยงสัตว์มานาน ได้รับการถ่ายทอดความรู้สมัยปู่ย่าตายายมาแล้ว ไม่จำเป็นต้องติดตามข่าวสารการเลี้ยงสัตว์ก็สามารถเลี้ยงและจำหน่ายได้ ประกอบกับตนเองเลี้ยงสัตว์จำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเองตัดสินใจผู้เดียวในการเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์นั้น เนื่องจากตนเองเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเลี้ยงสัตว์ สามีก็ให้การสนับสนุนให้ตนเองได้มีความรู้ในการประกอบอาชีพ ดังนั้นตนเองจึงมีอิสระที่จะเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์ที่ตนเองคิดว่ามีประโยชน์โดยตัดสินใจผู้เดียว

ตาราง 41 จำนวนและเปอร์เซ็นต์ของผู้ให้ข้อมูลตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารด้านการเลี้ยงสัตว์

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	จำนวน (คน) (N = 210)	เปอร์เซ็นต์
1. ผู้ให้ข้อมูลเลือก/ตัดสินใจคนเดียว	52	24.80
2. ผู้ให้ข้อมูลกับสามีเลือก/ตัดสินใจร่วมกัน	22	10.50
3. สามีเลือก/ตัดสินใจเอง	22	10.50
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้	114	54.20

ผลจากการวิจัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการเลี้ยงสัตว์นั้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เกษตรกรสตรีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ กิจกรรมการเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง, การเลือกพันธุ์สัตว์, การกำหนดระยะเวลาลงมือเลี้ยงสัตว์ และการเลือกอาหารใช้เลี้ยงสัตว์ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์เป็นกิจกรรมเพื่อรายได้เสริมของครอบครัวเกษตรกรเท่านั้น ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับ ผลการศึกษาของ เบญพรรณ ชินวัตร และคณะ (2530 : 78) ที่สรุปว่ากิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ขนาดเล็กนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรสตรีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว นอกจากนั้น วณี บางประภา ธิติประเสริฐ (2533 : 17) ได้ระบุว่าปัจจุบันบทบาทของงานระหว่างชาย และหญิงจะมีความคาดหวังซึ่งกันและกันในงานอย่างชัดเจน กล่าวคือหญิงได้รับการคาดหวังในงานภายในครัวเรือน และการปลูกผักเพื่อการบริโภคภายในครอบครัว ในทำนองเดียวกัน นางลักษณ์ สุพรรณไชยมาตย์ (2531 : 35) กล่าวเสริมว่า กิจกรรมการปลูกพืชหลักของครอบครัวเกษตรกรนั้นมักเป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างสามีและภรรยา ส่วนกิจกรรมเสริมรายได้ผู้ตัดสินใจหลักมักเป็นเกษตรกรสตรี

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ปัญหาและอุปสรรคเป็นสิ่งที่ขัดขวางทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ หยุดชะงักตลอดจนก่อให้เกิดความล้มเหลวในการประกอบการในที่สุด สำหรับการประกอบธุรกิจการทำฟาร์มภายในครอบครัวที่ไม่เปิดโอกาสหรือเปิดโอกาสให้เกษตรกรสตรีเพียงเล็กน้อยในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวนั้น นับว่าเป็นปัญหาและอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ขัดขวางความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาการดำเนินธุรกิจการทำฟาร์มของครอบครัว ผลจากการวิจัยในตาราง 42 ผู้ให้ข้อมูลส่วนมาก (82.70 เปอร์เซ็นต์) ระบุว่าไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ส่วนผู้ให้ข้อมูล 44.40 เปอร์เซ็นต์ รายงานว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลกล่าวได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่า ปัจจุบันทั้งสามีและตนเองได้มองเห็นความสำคัญในบทบาทสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน จึงมักจะมีการปรึกษารื้อกันอยู่เสมอ ๆ เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจ ตลอด

จนความคิดเห็นคล้อยตามกัน จึงไม่มีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมทำฟาร์มของครอบครัว

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีปัญหาและอุปสรรคนั้น ผลจากการวิจัยในตาราง 42 พบว่าผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ (44.40 เปอร์เซนต์) ระบุว่ามีปัญหาและอุปสรรคในด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของภรรยาต่อสามี โดยภรรยาต้องเป็นผู้ตามสามีและสามีเป็นผู้นำเสนอ โดยผู้ให้ข้อมูลให้เหตุผลว่าในทางปฏิบัติในสังคมชนบท ภรรยาต้องปฏิบัติตามสามีหรือเป็นช้างเท้าหลัง ยกตัวอย่างเช่น ในการตัดสินใจจัดจ้างแรงงานมาช่วยปฏิบัติงานในฟาร์ม เกษตรกรสตรีไม่กล้าตัดสินใจเพราะเกรงว่าสามีจะเข้าใจผิดคิดว่าตนเองซึ่งเกี่ยวข้องทำงานจึงต้องจ้างผู้อื่นมาช่วยปฏิบัติ ดังนั้นตนเองต้องรอให้สามีเป็นผู้ตัดสินใจหรือปรึกษาก่อนเสมอ นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล 38.90 เปอร์เซนต์ ระบุถึงปัญหาเกี่ยวกับสามีไม่ยอมรับบทบาทของเกษตรกรสตรี โดยให้เหตุผลว่าสามีมักตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติโดยไม่ยอมปรึกษาแม่บ้าน เช่น การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช เพราะคิดว่าแม่บ้านไม่มีความรู้เรื่องสารเคมี ปรึกษาก็ไม่สามารถช่วยปฏิบัติได้ สำหรับผู้ให้ข้อมูลอีก 16.70 เปอร์เซนต์ ระบุว่ามีปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีเกี่ยวกับการรับรู้ทางด้านการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลระบุเหตุผลว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่จะเห็นความสำคัญของเกษตรกรสตรีเฉพาะแต่งานภายในบ้าน ส่วนความรู้เกี่ยวกับการเกษตรมักจะพูดคุยกับพ่อบ้านเกษตรกร หรือแม้แต่การส่งเสริมทางด้านการเกษตร การฝึกอบรมมักจะระบุว่าต้องเป็นหัวหน้าครอบครัว หรือแท้จริงก็คือพ่อบ้านเกษตรกรนั่นเอง

ตาราง 42 ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของผู้ให้ข้อมูลในกิจกรรมของการทำฟาร์ม

ปัญหาและอุปสรรค	จำนวน (คน) (N = 312)	เปอร์เซ็นต์
ปัญหาและอุปสรรค		
1. มีปัญหา	54	17.30
2. ไม่มีปัญหา	258	82.70
ปัญหาอุปสรรคที่ระบุ (N = 54)		
1. ทศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ต้อนรับและศักยภาพของเกษตรกรสตรี	9	16.70
2. สามีไม่ยอมรับบทบาทของเกษตรกรสตรี ในบางกิจกรรม	21	38.90
3. วัฒนธรรมในท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัว ของภรรยาต่อสามี โดยให้สามีเป็นผู้นำ แม่บ้านเป็นผู้ตาม	24	44.40

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ (SUMMARY, IMPLICATION AND RECOMMENDATIONS)

สรุปผลการวิจัย (summary)

การวิจัยถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ได้รวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรสตรีตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ระหว่างวันที่ 6 พฤษภาคม 2535 ถึงวันที่ 15 มิถุนายน 2535 โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้คือ

1. เพื่อทราบถึงลักษณะส่วนบุคคล, เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรสตรี จังหวัดลำปาง
2. เพื่อระบุถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้คือ เกษตรกรสตรีในตำบลชมพู จำนวนทั้งสิ้น 1,413 คน สุ่มตัวอย่างมาเพียง 312 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (questionnaires) เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบหาความตรง (validity) และนำไปทดสอบหาความเป็นปรนัย (objectivity) ของแบบสอบถามโดยนำไปทดสอบกับเกษตรกรสตรีที่ไม่ได้ถูกเลือกมาโดยการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการตรวจสอบความแจ่มชัดของภาษา และความเหมาะสมของภาษากับระดับความรู้และวัยของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

ลักษณะส่วนบุคคล

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 33 - 44 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 42 ปี ส่วนมากมักได้รับการศึกษาจบเกณฑ์การศึกษามัธยมศึกษา (ประถมศึกษาปีที่ 4) และมีสถานภาพการสมรส โดยส่วนใหญ่แต่งงานอยู่กินกับสามีจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีสภาพการถือครองที่ดินทำการเกษตรเป็นของตนเอง โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครอบครัวละ 7 ไร่ และผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่าประกอบกิจกรรมหลักของอาชีพเกษตรกรรมในครอบครัว โดยการปลูกข้าว และระบุว่ามีรายได้โดยเฉลี่ย 30,901 บาทต่อครอบครัวต่อปี ส่วนจำนวนสมาชิกในครอบครัวโดยเฉลี่ยเท่ากับ 5 คน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่รายงานว่ามีประสบการณ์ทางการเกษตรโดยเฉลี่ย 17 ปี และในด้านประสบการณ์การฝึกอบรม ผู้ให้ข้อมูลส่วนมากระบุว่าไม่เคยเข้ารับการอบรมด้านการเกษตรและเคหกิจเกษตรเลย ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2534 สำหรับผู้ที่ระบุว่าเคยรับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เคยฝึกอบรมโดยเฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังรายงานเกี่ยวกับการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรว่าส่วนใหญ่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลย ในระหว่างปี พ.ศ. 2533 - 2534 สำหรับผู้ที่ระบุว่าเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ระบุว่าเคยติดต่อโดยเฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

จากผลการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลรายงานว่าในด้านการปลูกพืชนั้น เกษตรกรสตรีส่วนใหญ่จะเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจร่วมกันกับสามี ในกิจกรรมการเลือกชนิดพืชปลูก, การเลือกพันธุ์พืช, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน, การเลือกวิธีการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช, การกำหนดการใช้ปุ๋ย, การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช, การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช, การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช, การกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานในด้านการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือเกี่ยวเกี่ยวผล

ผลิตพืช, การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช, การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืช และกิจกรรมการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช

ส่วนกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า สามีเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจคนเดียว ได้แก่ การเลือกวิธีการเตรียมดิน, การเลือกใช้นิตของปุ๋ย, การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกัน และกำจัดแมลงศัตรูพืช, การเลือกชนิดของสารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช, การกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่พืชที่ปลูก และกิจกรรมการเลือกวิธีการให้น้ำแก่พืชที่ปลูก

สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่รายงานว่าตนเองเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวนั้น ได้แก่ กิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช

ส่วนกิจกรรมในด้านการเลี้ยงสัตว์จากจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น จำนวน 312 คน ระบุว่าเลี้ยงสัตว์เพียง 210 คน ดังนั้นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมทางด้านการเลี้ยงสัตว์จึงมีเพียง 210 คน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าตนเองเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจคนเดียวในกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้คือ การเลือกชนิดของสัตว์เลี้ยง, การเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเลี้ยงสัตว์ และการเลือกชนิดอาหารใช้เลี้ยงสัตว์

ส่วนกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าสามีเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ได้แก่ การกำหนดสถานที่สร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์, การเลือกรูปแบบเรือนโรงเลี้ยงสัตว์, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือสร้างเรือนโรงเลี้ยงสัตว์ และตนเองกับสามีเป็นผู้เลือกหรือตัดสินใจร่วมกัน ในกิจกรรมการเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตสัตว์

สำหรับกิจกรรมที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าไม่ได้เลือกหรือตัดสินใจ ได้แก่ กิจกรรมการกำหนดการใช้วัคซีนแก่สัตว์, การเลือกชนิดวัคซีนสำหรับสัตว์, การกำหนดระยะเวลาการทำวัคซีนแก่สัตว์, การจัดจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการเลี้ยงสัตว์, การเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ และกิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรด้านการเลี้ยงสัตว์

ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของผู้ให้ข้อมูลในกิจกรรม การทำฟาร์มของครอบครัว

ผลจากการวิจัยผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ในการทำฟาร์ม สำหรับผู้ที่มีปัญหาและอุปสรรคนั้นได้ระบุว่า ปัญหาด้านวัฒนธรรมในท้องถิ่นเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของภรรยาต่อสามี โดยภรรยาต้องเป็นผู้ตามสามีเป็นผู้นำตลอด, ปัญหาสามีไม่ยอมรับบทบาทของเกษตรกรสตรีในบางกิจกรรม และปัญหาเกี่ยวกับทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีที่ควรจะได้รับ การส่งเสริมสนับสนุนความรู้ทางด้านการเกษตรให้ทัดเทียมเกษตรกรชาย

อภิปรายผลการวิจัย (implications)

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าเกษตรกรสตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ โดยตัดสินใจร่วมกันกับสามีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวเป็นส่วนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรวรรณ โชติวิท (2521 : 56) ที่ระบุว่าในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นาของครอบครัวสตรีชนบทส่วนใหญ่สามีและภรรยาตัดสินใจร่วมกันในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งเกษตรกรสตรีและสามีให้ความสำคัญในเรื่องบทบาทสิทธิหน้าที่ของตนเองและในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มักจะปรึกษากันเสมอ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการทำฟาร์มทำให้ได้รับผลตอบแทนในทางเพิ่มขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับ พิงพิศ ดุลยพัชร (2525 : 162) ที่ระบุว่าหญิงกับชายที่อยู่ร่วมกันด้วยความเห็นอกเห็นใจกันจะสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น ส่งผลไปถึงสถาบันสังคมที่ซับซ้อนยิ่ง ๆ ขึ้นไป และในลักษณะที่ตรงกันข้ามกัน การเข้ามามีส่วนร่วมของเกษตรกรสตรี โดยตัดสินใจร่วมกันกับสามีนั้น ก็อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานในฟาร์มบางอย่างที่มีความจำเป็นที่จะต้องตัดสินใจทันที ทำให้ได้รับความเสียหายขึ้นได้ นอกจากนี้ เกษตรกรสตรีก็เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวโดยการตัดสินใจผู้เดียวในกิจกรรมบางอย่าง ทั้งนี้อาจจะทำให้เกิดผลดีในแง่ของการช่วยแบ่งเบาภาระของสามี และเป็นการช่วยพัฒนากิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย แต่ในทางกลับกันการตัดสินใจของสตรีเพียงผู้เดียวนั้น ก็อาจจะไม่เหมาะสมในกิจกรรมบางอย่างที่ต้องใช้แรงงานหนักหรือความรู้ความสามารถเฉพาะชาย

สำหรับผลการวิจัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวทางด้านกิจกรรมในการปลูกพืชนั้น พบว่าเกษตรกรสตรีตัดสินใจร่วมกันกับสามีในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเลือกชนิดพืชปลูก, การเลือกพันธุ์พืช, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเตรียมดิน, การเลือกวิธีการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือปลูกพืช, การกำหนดการใช้ปุ๋ย, การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช, การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช, การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปลูกพืช, การกำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติในการปลูกพืช, การกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิตพืช, การกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตพืช, การเลือกช่องทางจำหน่ายผลผลิตพืชและการเลือกแหล่งเงินทุนที่ใช้ดำเนินการด้านการปลูกพืช ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านการปลูกพืชเกษตรกรสตรีจะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับสามีเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นกิจกรรมบางอย่างที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลักหรือกิจกรรมที่ผู้หญิงปฏิบัติแล้วอาจทำให้ไม่ปลอดภัยสำหรับตนเอง เช่น กิจกรรมการเลือกวิธีการเตรียมดิน, การกำหนดการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช, การเลือกชนิด สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ตลอดจนการกำหนดและการเลือกวิธีการให้น้ำต้นพืช ซึ่ง กิจกรรมเหล่านี้สามีจะเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียว ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กานดา วรรณเกียรติ (2521 : 121) ที่ระบุว่าแม่บ้านและสามีตัดสินใจร่วมกันในเรื่องการเลือกชนิดของพืชที่ปลูก, การเลือกพันธุ์พืช, การใช้ปุ๋ย, การใช้ยาปราบศัตรูพืช, การว่าจ้างแรงงานเพื่อการเพาะปลูก

ส่วนกิจกรรมที่เกษตรกรสตรีที่ตัดสินใจผู้เดียวนั้น ได้แก่ กิจกรรมการเลือกช่องทางข่าวสารการเกษตรเกี่ยวกับการปลูกพืช ซึ่งทำให้เกษตรกรสตรีได้มีโอกาสเลือกรับทราบข่าวสารการเกษตรตามที่ตนเองต้องการและพอใจ ทั้งนี้จะส่งผลทำให้เกษตรกรสตรีได้รับความรู้จนสามารถนำไปใช้ในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวได้ซึ่งเป็นการสนับสนุนการพัฒนาการทำฟาร์มได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมทางด้านการเลี้ยงสัตว์นั้น กิจกรรมส่วนใหญ่ เกษตรกรสตรีที่ตัดสินใจผู้เดียว ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ การเลือกชนิดของสัตว์ เลี้ยง, การเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง, การกำหนดระยะเวลาเริ่มลงมือเลี้ยงสัตว์, การเลือกชนิด อาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์, การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ และการกำหนดระยะเวลาจำหน่ายผลผลิตสัตว์ ทั้งนี้เป็นการชี้ให้เห็นว่าในกิจกรรมทางด้านการเลี้ยงสัตว์แล้ว เกษตรกรสตรีจะเข้ามามีบทบาทสูงโดยเป็นผู้ตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียวเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เกษตรกรสตรีได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถได้

อย่างเต็มที่และมีอิสระในการทำงาน ส่งผลถึงคุณภาพของงานที่ปฏิบัติและทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในธุรกิจการทำฟาร์มของ ครอบครัว

นอกจากนี้เกษตรกรสตรียังได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางด้านการเลี้ยงสัตว์ โดยตัดสินใจร่วมกับสามีในกิจกรรมการเลือกช่องทางในการจำหน่ายสัตว์ ซึ่งเป็นการพิจารณาให้รอบคอบเพื่อจะได้จำหน่ายผลผลิตได้ในราคาสูงคุ้มค่ากับการลงทุน ส่งผลทำให้การดำเนินงานฟาร์มของครอบครัวมีกำไรเพิ่มมากขึ้น

สำหรับการศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวครั้งนี้ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่า ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าปัจจุบันได้มีการตื่นตัวรณรงค์ในเรื่องบทบาทและสิทธิสตรีกันอย่างกว้างขวาง ทั้งในภาครัฐบาลและเอกชนโดยทั่วไป จึงทำให้เกษตรกรสตรีได้มองเห็นบทบาทและสิทธิของตนเองที่ควรจะมีและควรปฏิบัติ จึงได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัวอย่างมาก ตลอดจนฝ่ายสามีก็ได้มองเห็นความสำคัญและยอมรับในบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีมากขึ้น จึงทำให้ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี ในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว แต่สำหรับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่ามีปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มครั้งนี้มีจำนวนเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจจะเป็นผู้ที่มีอายุมากและสามีเป็นคนหัวโบราณ ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลได้ระบุถึงปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มครั้งนี้ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมในท้องถิ่นในการปฏิบัติตัวของภรรยาต่อสามี โดยภรรยาต้องเป็นผู้ตาม สามีเป็นผู้ดูแลมอบปัญหาเกี่ยวกับสามีไม่ยอมรับบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรี ในกิจกรรมบางอย่าง และปัญหาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีต่อบทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีที่ควรจะได้รับความรู้ทางด้านการเกษตรเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ (recommendations)

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารของสำนักงานส่งเสริมการเกษตร ตลอดจนผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกัน

การส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดลำปาง เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและกำหนดนโยบาย ในการส่งเสริมการเกษตรให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อบุคคลเป้าหมาย และครอบครัว ตลอดจนประเทศชาติสืบต่อไป สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ผลจากการวิจัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มของ ครอบครัวพบว่า ในกิจกรรมทางด้านการปลูกพืช เกษตรกรสตรีกับสามีตัดสินใจร่วมกันเป็น ส่วนใหญ่ และในกิจกรรมทางด้านการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรสตรีมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเป็นผู้ตัดสินใจคนเดียวเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในการวางแผนการส่งเสริมการเกษตรของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยการจัดการฝึกอบรมหรือแนะนำความรู้การเกษตรไม่ว่าจะ เกี่ยวกับการปลูกพืช หรือการเลี้ยงสัตว์ ควรพิจารณาในการที่จะนำความรู้ทางการเกษตร ไปสู่บุคคลเป้าหมายที่แท้จริง ไม่ใช่มุ่งแต่เกษตรกรชายแต่เพียงผู้เดียว โดยพิจารณาส่งเสริม ตามการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการทำฟาร์มจากผลการวิจัยครั้งนี้

2. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรวางแผนส่งเสริมให้ความรู้ทางการ เกษตรเพิ่มเติมให้แก่เกษตรกรสตรี โดยการจัดการฝึกอบรมหรือแนะนำความรู้ทางการเกษตร ในเรื่องที่เขาไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การเตรียมดิน, การใช้สารเคมี ป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ตลอดจนการให้น้ำแก่ต้นพืช ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมพัฒนาความรู้ แก่เกษตรกรสตรี และเป็นการสนับสนุนให้เขาได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกิจกรรมเหล่านี้มากขึ้น อันเป็นแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ธุรกิจการทำฟาร์มในครอบครัว ประสบกับผลสำเร็จ

3. ผู้บริหารงานส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอและระดับจังหวัด ควรมี การวางแผนงานพัฒนาให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับอำเภอ และใน ระดับตำบลในเรื่องเกี่ยวกับบทบาทและศักยภาพของสตรีในกิจกรรมการเกษตร โดยการ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเชิญวิทยากรที่มีชื่อเสียงมีประสบการณ์การวิจัยทางด้านบทบาทและ ศักยภาพของสตรีตลอดจนเชิญสตรีที่ประสบผลสำเร็จในการประกอบกิจการทางการเกษตร มาร่วมบรรยาย เพื่อจะได้เปลี่ยนแปลงทัศนคติของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรทั้งในระดับ อำเภอและตำบลให้มีทัศนคติต่อบทบาทและศักยภาพของสตรีดีขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการ พัฒนางานส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. ผู้บริหารการศึกษาในระดับท้องถิ่นควรวางแผนสนับสนุนและกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้ครูอาจารย์ได้ส่งเสริมและปลูกฝังให้เด็กนักเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทและสิทธิหน้าที่ของตนเองตั้งแต่ยังศึกษาอยู่ในโรงเรียน โดยการให้ความรู้ ตลอดจนได้ฝึกปฏิบัติจริง เช่น การดำเนินงานโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โครงการสหกรณ์ภายในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งเด็กเหล่านี้เมื่อโตขึ้นจะเป็นประชากรที่มีคุณภาพ รู้ถึงบทบาทสิทธิหน้าที่ตนเอง นอกจากนั้นผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบท เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พัฒนาการ หรือผู้นำท้องถิ่น ควรร่วมมือกันรณรงค์เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ตระหนักถึงบทบาทและศักยภาพของสตรีโดยการจัดนิทรรศการ จัดแผ่นโปสเตอร์ แผ่นปลิว ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและศักยภาพของสตรีภายในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นตื่นตัวโดยเฉพาะเกษตรกรสตรีก็จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจการทำฟาร์มของครอบครัวตนเองมากขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรชายก็จะยอมรับ บทบาทและศักยภาพของเกษตรกรสตรีมากยิ่งขึ้น ซึ่งก็จะมีผลต่อการพัฒนากิจการฟาร์มแต่ละครอบครัวให้ได้รับผลดีมากกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (recommendations for further study)

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว ในอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะขยายพื้นที่ในการวิจัยให้ครอบคลุมทั่วทั้งจังหวัด หรือหลายจังหวัด จะทำให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่องานส่งเสริมการเกษตรมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย ซึ่งจะก่อประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

3. ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมของการทำฟาร์มว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรสตรี หรือไม่ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิเทศสหการ. 2525. แผนพัฒนาสตรีระยะยาว 2525-2544. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2530. 20 ปี กรมส่งเสริมการเกษตร. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการส่งเสริมการเกษตร 5 - 6 กันยายน 2530. กรุงเทพมหานคร :
- กรมส่งเสริมการเกษตร. ไม่ระบุปีพิมพ์. การดำเนินงานการพัฒนาสตรีในภาคการเกษตร ปี 2535 - 2539. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. ไม่ระบุปีพิมพ์. บทบาทของสตรีชนบทในการพัฒนาการเกษตร เพื่อความมั่นคงของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กองพัฒนาศรีและเด็ก กรมการพัฒนาชุมชน. 2524. รายงานการประชุมสัมมนาบทบาทการมีส่วนร่วมของสตรีชนบททางเศรษฐกิจและสังคม ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- กองวิจัยและประเมินผล กรมการพัฒนาชุมชน. 2529. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์กรสตรีในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.
- กานดา วรรณเกียรติ. 2524. รายงานผลการวิจัยเรื่องบทบาทของสตรีทางด้านการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จารุวรรณ เสมอวงศ์. 2528. ความรู้และบทบาทในการผลิตมันสำปะหลังของสมาชิกแม่บ้านเกษตรกรในจังหวัดชลบุรี. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทวีป อภิลิธิ. 2524. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. (มีนาคม - เมษายน 2524) : 17

ทำนอง สิงคาลวนิช. 2523. พัฒนาการเกษตร. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
บรรณกิจ.

นางลักษณ์ สุพรรณไชยมาตย์. 2531. การมีส่วนร่วมในระบบการทำฟาร์ม : กรณีศึกษา
บ้านปอแดง ต.โคกสำราญ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น. (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. 2527. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา". รายงานการประชุม
เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชน : นโยบาย และกลวิธี 10-12 ก.พ. 27. กรุงเทพมหานคร :
ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะสุข : มหาวิทยาลัยมหิดล.

นำชัย ทนผล. 2529. วิธีการเตรียมโครงการวิจัย. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริม
การเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

_____. 2529. การสนองตอบของประชาชนที่มีต่อโครงการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น.
(รายงานการวิจัย). เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

นำชัย ทนผล และสุนิลา ทนผล. 2532. การมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้นำในงาน
ส่งเสริมเกษตร 8 จังหวัดภาคเหนือ. (รายงานการวิจัย) เชียงใหม่ : สถาบัน-
เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

_____. (ไม่ระบุปี พ.ศ.). การพัฒนาชุมชน หลักการและยุทธ
วิธี. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2531. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพ-
มหานคร.

บุญสม วราเอกศิริ. 2529. หลักการส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชา
ส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

เบญจพรรณ ชินวัตร และคณะ. 2530. บทบาทของชายและหญิงในระบบการทำฟาร์ม
อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บัวพันธ์ พรรคทอง และคณะ. 2532. การเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาของชาวบ้าน.
 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรีชญา เวสารัชช์. 2528. การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.
 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.
 กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
 วิโรฒ ประสานมิตร.

พิงพิศ ดุลยพัชร. 2525. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพมหานคร :
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

_____. 2528. "บทบาทของสตรีกับการเกษตร" รายงานการสัมมนาเชิงปฏิบัติ
การวิจัยบทบาทสตรีในด้านการเกษตร 14-16 สิงหาคม 2528. กรุงเทพมหานคร :
 สถาบันวิจัยการทำฟาร์ม. กรมวิชาการเกษตร.

ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2526. วารสารพัฒนาชุมชน. (พฤศจิกายน 2526) : 59.

_____. (ไม่ระบุปีที่พิมพ์). การมีส่วนร่วมในสังคมการเมืองการปกครอง
ของสตรีไทย. (เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม).

ไพโรจน์ สัจจินดา. 2526. วารสารการศึกษานอกโรงเรียน. (กุมภาพันธ์ - มีนาคม
 2526) : 4.

พรณี ประเสริฐวงศ์ และวีรนาถ มนะกิจ. 2525. การจัดองค์การและการบริหาร.
 กรุงเทพมหานคร : อรุณการพิมพ์.

มามะ ชิตตะสังคะ. 2522. การพัฒนาสตรีชนบทในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร :

ณิ บางประกาย ธิติประเสริฐ. 2533. สตรีชนบท : "พื้นที่ที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม
จริงหรือไม่" วารสารทางใหม่. ปีที่ 4 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม - สิงหาคม 2523) : 17

วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์. 2532. การสื่อสารการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชา
ส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

วีระพล ทองมา. 2534. การใช้พลังอำนาจของเกษตรอำเภอตามการรับรู้ของเกษตรกร
ตำบลและเจ้าพนักงานเคหกิจเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร, สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

ศิริวรรณ วงศ์สมบัติ. 2533. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน
เกษตรกรในอำเภอสันทรายและอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สุรพล คำวิฑูรย์. 2527. ลักษณะทางสังคมเศรษฐกิจกับการตัดสินใจในกิจกรรมการเกษตร
และกิจกรรมการจัดการเศรษฐกิจในครัวเรือนของสตรีชนบทในจังหวัดเชียงใหม่.
กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2532. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่อง
แนวทางในการส่งเสริมบทบาทสตรีเกษตรกร. 9 - 11 กค. 2532. กรุงเทพมหานคร :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ไม่ระบุปี พ.ศ. แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 - 2539). กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.

สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ร่วมกับคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. 2520.
รายงานการสำรวจสถานภาพสตรีไทยในชนบท ณ สองจังหวัด. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัมฤทธิ์ เทียนคำ. 2526. "กระบวนการตัดสินใจ". เอกสารการสอบชุดวิชาเกษตรทั่วไป : การจัดการฟาร์ม หน่วยที่ 1 - 7 กรุงเทพมหานคร : สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร และสหกรณ์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อุไรวรรณ โชติวิท. 2521. บทบาทสตรีชนบทที่มีส่วนในการตัดสินใจปรับปรุงไร่นา
ศึกษารณคดีตำบลหมื่นไวย อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร :
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

ตอน 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของแม่บ้านเกษตรกร

1. อายุ.....ปี [] []
4 5
2. การศึกษา.....ปี [] []
6 7
3. สถานภาพการสมรส []
[] 1. แต่งงาน 8
[] 2. โสด
[] 3. หม้าย
4. ลักษณะการถือครองที่ดินทำการเกษตร []
[] 1. ที่ดินตนเอง 9
[] 2. เช่าที่ดินของผู้อื่นบางส่วน
[] 3. เช่าที่ดินของผู้อื่นทั้งหมด
5. จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ [] [] [] [] [] []
[] 1. ที่ดินตนเอง.....ไร่ 10 11 12 13 14 15
[] 2. เช่าผู้อื่น.....ไร่
6. อาชีพหลักทางการเกษตรของท่าน (ที่ทำเป็นการค้า) []
[] 1. จากการปลูกพืช 16
.....1. ทำนา
.....2. ปลูกข้าวเหลือง
.....3. ปลูกข้าวลิ้นง
.....4. ปลูกกระเทียม
.....5. ปลูกผักสวนครัว
.....6. ปลูกยาสูบ
.....7. อื่น ๆ ระบุ
[] 2. จากการเลี้ยงสัตว์ []
.....1. เลี้ยงวัว 17
.....2. เลี้ยงควาย
.....3. เลี้ยงหมู
.....4. เลี้ยงไก่

-5. เลียงเป็ด
6. เลียงปลา
7. อื่น ๆ ระบุ.....

7. รายได้ตลอดปี พ.ศ. 2534 รวมทั้งสิ้น.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 18 19 20 21 22 23

รายได้จากการเกษตร

จากการปลูกพืช

ทำนา.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 24 25 26 27 28
 ปลูกถั่วเหลือง.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 29 30 31 32 33
 ปลูกถั่วลิสง.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 34 35 36 37 38
 ปลูกกระเทียม.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 39 40 41 42 43
 ปลูกผักสวนครัว.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 44 45 46 47 48
 ปลูกยาสูบ.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 49 50 51 52 53
 อื่น ๆ ระบุ.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 54 55 56 57 58

จากการเลี้ยงสัตว์

เลี้ยงวัว.....บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 59 60 61 62 63
 เลี้ยงควายบาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 64 65 66 67 68
 เลี้ยงหมูบาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 69 70 71 72 73
 เลี้ยงไก่บาท [๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙]
 74 75 76 77 78

เลี้ยงเป็ด	บาท	[] [] [] [] [] []
		1 2 3 4 5
เลี้ยงปลา	บาท	[] [] [] [] [] []
		6 7 8 9 10
อื่น ๆ ระบุ.....	บาท	[] [] [] [] [] []
		11 12 13 14 15
<u>รายได้นอกการเกษตร</u>		
รับจ้าง.....	บาท	[] [] [] [] [] []
		16 17 18 19
ค้าขาย.....	บาท	[] [] [] [] [] []
		20 21 22 23
อื่น ๆ ระบุ.....	บาท	[] [] [] [] [] []
		24 25 26 27
8. จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....คน		[] [] []
		28 29
บุตรชาย.....คน	ญาติที่อาศัยอยู่ด้วย.....คน	[] [] []
		30 31
บุตรหญิง.....คน	คนช่วยงานในฟาร์ม.....คน	[] [] []
		32 33
9. ประสบการณ์ทำการเกษตรมาแล้ว.....ปี		[] [] []
		34 35
10. ท่านเคยเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรและเคหะกิจเกษตรในปี พ.ศ. 2534 หรือไม่		[]
[] 1. เคย	[] 2. ไม่เคย	[]
		36
ถ้าเคยท่านเข้าร่วมฝึกอบรมจำนวน.....ครั้ง		[]
		37
โปรดระบุชื่อเรื่องด้วย 1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

11. ท่านเคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในปี พ.ศ. 2534 หรือไม่ ☐ ☐

☐ 1. เคย ☐ 2. ไม่เคย 38

ถ้าเคยท่านติดต่อจำนวน.....ครั้ง ☐ ☐

39 40

ตอน 2 ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

คำถาม "ในกิจกรรมการทำฟาร์มข้างล่างนี้ ใครเป็นผู้กำหนดเลือกปฏิบัติหรือกระทำ" และวิธีปฏิบัติซึ่งมีคำตอบให้เลือกต่อไปนี้

1. ท่าน (เกษตรกรสตรี) เลือก/ตัดสินใจคนเดียว
2. ร่วมกับสามีหรือบุคคลอื่นในครอบครัว (โปรดระบุ) เลือก/ตัดสินใจร่วมกัน
3. สามีหรือบุคคลอื่นในครอบครัว (โปรดระบุ) เป็นผู้เลือก/ตัดสินใจเอง
4. ไม่ได้เลือก/ตัดสินใจในกิจกรรมนี้

กิจกรรมด้านพืช

เกษตรกรสตรี เลือก/ตัดสินใจคนเดียว	เกษตรกรสตรี ร่วมกับสามีหรือ บุคคลอื่นใน ครอบครัวเลือก /ตัดสินใจร่วมกัน	สามีหรือบุคคล อื่นในครอบครัว เลือก/ตัดสินใจ เอง	ไม่ได้เลือก/ ตัดสินใจใน กิจกรรมนี้	
1. การเลือกชนิดพืชปลูก				☐ 141
2. การเลือกพันธุ์พืช				☐ 142
3. การเลือกวิธีการเตรียมดิน				☐ 143
4. การกำหนดระยะเวลาเริ่ม ลงมือเตรียมดิน				☐ 144
5. การเลือกวิธีการปลูกพืช				☐ 145
6. การกำหนดระยะเวลา ลงมือปลูกพืช				☐ 146
.....				

	เกษตรกรสตรี เลือก/ตัดสินใจ คนเดียว	เกษตรกรสตรี ร่วมกับสามีหรือ บุคคลอื่นใน ครอบครัวเลือก /ตัดสินใจร่วมกัน	สามีหรือบุคคล อื่นในครอบครัว เลือก/ตัดสินใจ เอง	ไม่ได้เลือก/ ตัดสินใจใน กิจกรรมนี้	
7. การกำหนดการใช้หรือไม่ใช้ปุ๋ย					C 147
8. การเลือกชนิดของปุ๋ย					C 148
9. การกำหนดการใช้หรือไม่ใช้ยาฆ่าแมลงป้องกันกำจัดศัตรูพืช					C 149
10. การเลือกใช้ชนิดของยาฆ่าแมลงป้องกันกำจัดศัตรูพืช					C 150
11. การกำหนดระยะเวลาการให้น้ำแก่พืช					C 151
12. การเลือกวิธีการให้น้ำต้นพืช					C 152
13. การกำหนดระยะเวลากำจัดวัชพืช					C 153
14. การเลือกวิธีการกำจัดวัชพืช					C 154
15. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตร (ปลูกพืช)					C 155
16. กำหนดการจ้างแรงงานเพื่อช่วยปฏิบัติงานด้านการปลูกพืช					C 156
17. การกำหนดระยะเวลาลงมือเก็บเกี่ยวผลผลิต					C 157

	เกษตรกรสตรี เลือก/ตัดสินใจ คนเดียว	เกษตรกรสตรี ร่วมกับสามีหรือ บุคคลอื่นใน ครอบครัวเลือก /ตัดสินใจร่วมกัน	สามีหรือบุคคล อื่นในครอบครัว เลือก/ตัดสินใจ เอง	ไม่ได้เลือก/ ตัดสินใจใน กิจกรรมนี้	
18. การกำหนดระยะเวลา จำหน่ายผลผลิตพืช					[158
19. การเลือกช่องทางจำหน่าย ผลผลิตพืช					[159
20. การเลือกแหล่งเงินทุนที่ ใช้ดำเนินการด้านการ ปลูกพืช					[160
21. การเลือกวิธีการติดตาม ข่าวสารทางการเกษตร เกี่ยวกับการปลูกพืช					[161
<u>กิจกรรมด้านสัตว์</u>					
1. การเลือกชนิดสัตว์เลี้ยง					[162
2. การเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยง					[163
3. การเลือกวิธีการเลี้ยงสัตว์					[164
4. การกำหนดสถานที่สร้าง เรือนโรง/คอกสัตว์					[165
5. การเลือกรูปแบบเรือน โรง/คอกสัตว์					[166
6. การกำหนดระยะเวลาลง มือสร้างเรือนโรง/คอก สัตว์					[167
7. การกำหนดระยะเวลา เริ่มเลี้ยงสัตว์					[168

	เกษตรกรสตรี เลือก/ตัดสินใจ คนเดียว	เกษตรกรสตรี ร่วมกับสามีหรือ บุคคลอื่นใน ครอบครัวเลือก /ตัดสินใจร่วมกัน	สามีหรือบุคคล อื่นในครอบครัว เลือก/ตัดสินใจ เอง	ไม่ได้เลือก/ ตัดสินใจใน กิจกรรมนี้	
8. การเลือกชนิดอาหารที่ใช้ เลี้ยงสัตว์					[369
9. การกำหนดการใช้วัคซีน ป้องกันโรคสัตว์					[370
10. การเลือกชนิดวัคซีนป้องกัน โรคสัตว์					[371
11. การกำหนดระยะเวลาการ ทำวัคซีนแก่สัตว์					[372
12. การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ในการเลี้ยงสัตว์					[373
13. การจัดจ้างแรงงานเพื่อ ปฏิบัติงานด้านการเลี้ยง สัตว์					[374
14. การกำหนดระยะเวลา จำหน่ายผลผลิตสัตว์					[375
15. การเลือกช่องทางการ จำหน่ายผลผลิตสัตว์					[376
16. การเลือกแหล่งเงินทุนที่ ใช้ดำเนินการด้านการ เลี้ยงสัตว์					[377
17. การเลือกวิธีการติดตาม ข่าวสารด้านการเลี้ยง สัตว์					[378

แบบสอบถาม

เรื่อง

"การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว
อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง"

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ต้องการข้อมูลที่เป็นจริงจากท่าน และขอรับรองว่าจะ
เก็บเป็นความลับ ข้อมูลดังกล่าวจะนำไปใช้ประโยชน์ในงานวิจัยเท่านั้น เพื่อความสมบูรณ์ของ
วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ เชียงใหม่

เลขที่แบบสอบถาม

[] [] []

1 2 3

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....บ้านเลขที่.....หมู่.....

ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเกษตรกรสตรี ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
เพื่อศึกษา "การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว
มีทั้งหมด 3 ตอน โดยให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง [] และในตาราง หรือเติมคำลงในแต่ละ
ข้อความตามความเป็นจริง

ตอน 1 เกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรสตรี

ตอน 2 เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของ
ครอบครัว

ตอน 3 เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี
ในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

ตอน 3 ปัญหาและอุปสรรคในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรีในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ สกุล : นายมนตรี เดชะตามี
- วัน เดือน ปีเกิด : 10 ตุลาคม 2500
- จังหวัดที่เกิด : ลำปาง
- วุฒิการศึกษา : - มัธยมศึกษา โรงเรียนพงษ์สวัสดิ์วิทยานุกเคราะห์ จังหวัดลำปาง 2517
- คุรุศาสตร์บัณฑิต (คบ.) วิชาเอกเกษตรศาสตร์ วิทยาลัยครู ลำปาง จังหวัดลำปาง 2522
- ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์บัณฑิต (สส.บ.) สาขาสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 2529
- เทคโนโลยีการเกษตรมหาบัณฑิต (ทษ.ม.) ส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
- ประวัติการทำงาน : - อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนบ้านอ้อน อำเภองาว จังหวัดลำปาง 2523 - 2530
- อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนบ้านปางหละ อำเภองาว จังหวัดลำปาง 2530 - ปัจจุบัน
- ผลงานทางวิชาการ : วิทยานิพนธ์เรื่อง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเกษตรกรสตรี ในกิจกรรมการทำฟาร์มของครอบครัว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง